

ՍԵՆԵ 1. (4 8 5 3) ՃԻԼՏ 11.
ԵՅԼՈՒԼ 1. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1.

ԹԻՎԱԴՆԵԹԻՐ ՍԵՆԵՅԷ

ԱՆՈՍԹՈՍ 1. Սիվաս տէֆթէրտարը Նէճիպ էֆէնտի Լան-
եա տէֆթէրտարը .

Թրապուզան տէֆթէրտարը Հասան Թահսիյն էֆէնտի Սա-
նասթըր տէֆթէրտարը .

Խարպէրութ տէֆթէրտարը Շաքիր էֆէնտի պաշ մուհա-
սէպէճի .

Սապրդ Սուշ գայիմմագամը Հապիպ էֆէնտի Քիլիս գա-
լիմմագամը .

Չապթիյէ մէճլիսի աղասընտան Ապտուլլահ աղա , Պօլչա
ատասը գայիմմագամը .

Աղասթոս 4. Լանեա վալիսի Բիւսթէմ փաշա Սէլանիք վա-
լիսի .

Սէլանիք վալիսի Սալիհ փաշա Լանեա վալիսի .

Թըրնօվա գայիմմագամը Ղալիպ փաշայէ րիւթպէյի միրի-
միրանի .

Աղասթոս 6. Ամէտիի տիվանը հիւմայիւն գալէմի իսիւլա-
ֆասընտան Սալիհ Բուռֆ էֆէնտիյէ , րիւթպէյի ուլանըն սըն-
ֆը տանիսի .

Պայազիտ գայիմմագամը Բերթեվէֆէնտի, Ղէշայիրի պահրը սէֆիտ գայիմմագամը .

Լըսթոս 13 . Սէրայը հիւմայիւն թապիպէրինտէն Սէհէմ մէտ էֆէնտիյէ սէր աթըպպայի հազրէթի ճիհանտարի մէմու-
րիէթիյէ ըիւթպէի ուլա .

Պօլու գայիմմագամը Հադգը փաշա Իշէլի գայիմմագամը .
Իմրահօրը էսպագ Լուսուֆ Գլիա պէյ Քիւսթէնտիլ գա-
յիմմագամը .

Լըսթոս 20 . Լնատօլու թէֆթիշ մէմուրու սապըգ Իսմէթ
փաշա Թըրապուզան վալիսի .

Սիվաս վալիսի սապըգ Համաթի փաշա Քիւրտիսթան էյալէ-
թի վալիսի .

Հէրոէք վալիսի սապըգ Իսմայիլ փաշա Սիվաս վալիսի .

Պօսնա մալ պաշքէաթիպի սապըգ Բիֆաթ էֆէնտի Վիտին
տէֆթէրտարը .

Նաֆիա մէճլիսի ազասընտան Իզէթ էֆէնտի Չանղըրը գա-
յիմմագամը .

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԻՐ, ՏԱԽԻ ԻՅԷ

Բնիա Ռէիէի : Լըրոբանըն էն պէջիւք վէ էն մուաղզամ,
վէ տէվէթը Օսմանիէնին խայրխահլէրի օլան, Ինկիլդ, Պրան-
որդ, Նէմէ, վէ Բրուսիա տէվէթլէրի, մալիւմի ամմէ օլան
Բուսիա մէսէլէսինտէն տօլայը, Տէվէթը ալիյէնին թէմամիէթ,
վէ իսթիգլալ, վէ շան իւ նամուսուհա, վէ Լըրոբանըն ասա-
յիշ վէ իսթիրահէթինէ վէ ամմէի նասըն ումուրու թիճարէթ
վէ ախզու իթասինէ պիր սէքթէ վէ խալէլ կէլմէմէք միւրատը
իլէ, շու զայլէնին տէֆինէ հէր պիրի պաշգա պաշգա թէտպիր
տիւշիւնէրէք հիմմէթ իլէմէքտէ վէ հէր նէ գատար թէլէդ-
րաֆ, թէմիր եօլ, վաքօր, վէ թաթարլար մարիֆէթիյէ, շու
մէսէլէյէ միւթաալիգ օլան թահրիրաթ միսլի կէօրիւնմէմիշ.
մէրթէպէտէ չապուգլուգ իլէ կիտիւպ կէլմէքտէ պուլուհմուշ
իսէ տէ, տէօրթ տէվէթ միւզաքէրաթընըն պիր պիրինէ կէօնտէ-
րիլիւպ, ճէվապլէրի ալընուպ վէրիլմէսի փէք չօգ վադթ թէլէ-
ֆինէ, վէ թէրաֆէյնին թէտարիքէաթը ասկէրիյէսինէ նազարէն

մէսարիֆաթը քիւլլէյէ միւհթաճ օլտուղունտան, իշի պու-
մահզուրտան տախի գուրթարմագ իւզըէ, Նէմէ տէվլէթի
փայթիթախթը օլան Վ իէննա շէհրինի մէրքէզը մուամէլէ ինթի-
խապ իտէրէք տէօրթ տէվլէթ մուրախիտալարը օրայա թօփլա-
նըպ, կէչէն այըն իպթիտալէրինտէ պիր սուրէթը թանգիմիյէ
գալէմէ ալարագ, իբի թէրաֆէ պիրտէն արզ խլէմիշէր, վէ
ճանիպի Տէվլէթը ալիյէյէ կէօնտէրիլէն սիւրէթէ, Նէմէ իմ
բէրաթորու խաթթը տէսթի իլէ եազըլմըշ պիր նամէի րէսմի
տախի իլավէ օլունուպ, պիր միւթէպէր մէմուր մարիֆէթիլէ
Միթանէյէ կէօնտէրիլմիշ օլմաղլէ, վիթուտինտէ տէր ագապ
կէրէք պիլ ֆիլի մէսնէտ նէշին օլան, վէ կէրէք խանէ վէ սա-
հիլխանէլէրինտէ իսթիրահէթտէ պուլլունան վիւքէլա, վէ իւ-
լէմա վէ րիճալը տէվլէթ մէշվէրէթ իտիւպ, վագաա միւշարա-
լէյհիւմ տէօրթ տէվլէթ թէրաֆընտան արզ օլունան իշպու-
սիւրէթը թանգիմիյէնին ասասը, մուգատտէմա իուսիա տէվ-
լէթի սէֆիրի բրէնա Սէնչիգօֆ ճէնապլէրինին Միթանէտէն
ալտէթ իտէճէկի կիւնլէրտէ տախի թէրաֆը Տէվլէթը ալիյէ-
տէն թէքլիֆ օլունուպ, բրէնսը մումայիլէյհին գապուլ իթմէ-
մէսիլէ հիւքմիւզ գալմըշ օլան միւսէվէտէնին իպարաթը թէ-
մինիյէսի ասասընա մութապըգ պուլլունմուշ, վէ պու տէֆա իու-
սիա տէվլէթի թէրաֆընտան թէմալիլէ գապուլ օլունուպ ճա-
նիպի Տէվլէթը ալիյէտէն տախի օլ վէճհիլէ գապուլ օլունմասը
մաթլուպ օլունմուշ, վէ Ուլահ վէ Պուլտան էյալէթլէրինտէն
իուսիա ասկէրինին տէր հալ խուրուճ իթմէսի, վէ ճանիպի
Տէվլէթը ալիյէտէն իուսիա իմբէրաթորունա պիր սէֆիրի մախ-
սուս կէօնտէրմէսի պու գարար իւզըէ լազըմ կէլէճէյի տէր-
քեար պուլլունմուշ իսէ տէ, պէյն էլ տուէլ եաբըրն սիւրէ-
թը թանգիմիյէ միւսվէտտէսինին պազը ֆրգըրալարը սալթանա-
թը սէնիյէնին միւթալայը մախսուսէսինէ պիր տիւրիւ էլ
վէրմէզ օլտուղու թէպէյիւն իթմիշ օլմաղ իլէ, չիւնքի թէրաֆը
շահանտէն վէգայէ վէ մուհաֆազայը հուգուգու տէվլէթ
մատտէի միւհիմմէօինէ տայիմա միւտագգիգանէ հարէքէթ
պուլլուլարագ, ճիւմլէ պէնտէկիանըն տախի ֆէրիգէյի զիմմէթ
վէ վազիֆէի մէմուրիէթի տախի պու սուրէթտէ օլաճաղը, վէ
իւշ տէօրթ այտան պէրիւ վագի օլան պու գատար թէտարի-
քեաթ վէ թէքէլիւֆաթ անճագ մուհաֆազայը հուգուգ վէ
իսթիպլը տէվլէթ նիյէթը իսայրիէսինէ մէպնի պուլլունտու-

ղունտան , պու սուրէթի ճէտիտէնին թէքմիլէն նիյէթը խոյ-
րիյէի մեզպուրէյի հասըը իտէմէտիկի ճիհէթիլէ , թէրաֆը
սալթանաթը սէնիյէտէն գապուլի միւմբին օլմայաճազը , վէ
վէ մէսէլէի մեզպուրէնին հալլ վէ պէր թէրաֆ օլմասը , պու
տէֆա ճանիպի Տէվլէթը ալիյէտէն մէյտանէ գօնուլան պազը
իյզահաթ վէ թէքլիֆաթըն գապուլինէ , վէ միւշարալէյհիւմ
տէօրթ տէվլէթ թէրաֆնտան իսթէնիլէն թէմինաթը գալիէ
վէ բէսմիյէնին իթասընա թէվազուֆ իտէճէք օլտուղունտան ,
քէյֆիյէթ պու բատէտէ պի թէքրսը տուէլը արպասա էլէիլէրինէ
բէսմէն պիլտիբիլիշ , վէ միւճիպինճէ թաթարլար վէ վաթօրլէր
չըգարըմըշ օլմալլէ , մասլահաթըն հալը հազըրը պու սիւրէթտէ
օլտրագ , պունտան սօզըա նասը բէնկ քէսպ իտէճէյի տախի ,
իշպու էյուլէ այըն իպթիտալէրինէ տօզըու կէլէճէք խապէրը
ճէտիտտէն աղնաշըլաճագ օլմաղ իլէ շիմոիլլէք պու նէթիճէյէ
պէքլէնիլէրէք , քէմաքէան հիլէթը մուսալահա իլէ տուրուլէ
մասը պալատէ մէգքիւր բիճալը տէվլէթին վէ էվիայը ումու-
րուն եէկտիլ վէ եէկճիհէթ վէրտիյի գարար իգթիզասընտան
պուլունմուշտուր :

Շու մէսէլէտէ Տէվլէթը ալիյէնին կէօստէրտիյի մէթանէթ, վէ տէվամ վէ հիչ պիր միշկիւլամ վէ մուամանաթտէն տօլայը ճէսարէթտէն տուր օլմայարագ մուհաֆաղայը նամուս մատտէի էհիմմէսինտէ պու մէրթէպէ սապիթ գատէմ օլմասը, տիւնէս մուվաճէհէսինտէ Տէվլէթը ԱւիՅէ իւնվանընա հափգէթէն շայան վէ սէզա օլտուղունու իսպամ իտէր հալամտէն տիր : Վէ ճէվապը մէզպուր մէճմասմըզըն թապընտան էվլէճէ վապ վէ մալիւմ օլտուղու հալտէ, աէրճ վէ պէյան գըլընաճագտըր : Շու գատար քի կէրէք Նիկիլիզ տէվլէթինին բարլամէնթօ մէճ լիսի, վէ կէրէք Լւրոբանըն բեսֆֆէի միւթէպէր զագէթալա բը, վէ էֆբեարը ամմէ իգթիզասընճա, պու բուսիա մէսէլէսի նին հալի, տէվլէթը ալիյէնին հուգուգ վէ իսթիգլալընէ տօ գոււնմայարագ վիւճիւտէ կէլլէսի մուգարրէր պուլունտուղուն տան, վէ պու տէֆա ճանիպի տէվլէթը ալիյէտէն Վ իէննայէ կէօնտէրիլէն սիւրէթը թանղիմիյէ տաիի պու մաալտէ պուլուն տուղունտան, տուէլը մուաղղամայը մէզպուրէ թէրաֆընտան գապուլ պուլրուլարագ, մէսէլէնին միւսալէհէ իլէ թէսվիյէ պուլմասը մէմուլու մախսուսիմիզ տիր : (Կպպիմ խայրըսընը իհսան իյլէյէ :

Բուսիա տէվէթի մինդայրը հագգըն Ուլահ վէ Պուղտան է-
յալէթլէրինի ասկերլէ իսթիլա իթտիյի էսնատէ , մէմլէքէթէյ-
նին ումուրու տախիլլէ վէ միւլքիյէսինէ միւտախէլէ իթմէյէ-
ճէյինի ալէնէն վէ թէվաթուրէն տիւնեա մուվաճէհէսինտէ
պա իլաննամէ թահիւտ իթմիշլէքէն , մէմլէքէթէյնէ կիրէր կիր-
մէզ Ուլահ վէ Պուղտան պէյլէրինին , մաթպուու մուֆախիւամ-
լարը օլան Տէվէթը ալիյէ իլէ գաթը մուամէլէ իլլէմէլէրի , վէ
սէնէվի ալիւտ օլան վէրկիլէրի տախի վէրմէմէլէրինին ըէսմէն
էմր իւ թէնպիհ իթմիշ օլտուգլարընտան պու հարէքէթը նա
պէճալէրի Տէվէթը ալիյէնին պիր գաթ տախի ինֆաալինի միւ-
ճիպ օլուպ , օլ վէճհիլէ Ուլահ վէ Պուղտան պէյլէրինին մէմլէքէ-
թէյնի թէրք վէ խուրուճ իլլէմէլէրի իթթիֆազը արա իլէ թէն-
սիպ պույրուլուպ , լազըմ կէլէն էմրնամէլէրի տախի օլ վէճհիլէ
քէնտիլէրինէ իրսալ գըլըմըլըտը : Սումայիլէյհիւմ պէյլէր իրա-
տէյի սէնիլէյէ մուվաֆըզ հարաքէթտէ պուլունարազ , մէմլէ-
քէթէյնտէն խուրուճ իթմէյէ հազըր օլմուշար իսէ տէ , մէմլէ-
քէթէյնին Տէվէթը թապիր օլունուր միւթէպէրանը միլլէթտէն
միւրէքէպ օլան քէպիր մէճլիս ազալարը թօփլանըպ , վէ շու-
ղայլէ արասընտա մէմլէքէթ հիւքիւմէթինին պիւսպիւթիւն
էճնէպի էլինտէ գալմասը , ֆուգարանըն քիւլլիյէն բէրիշանի-
էթ վէ խարապիէթինի միւճիպ օլաճաղընը էօզը պէյան իտէ-
րէք , մումայիլէյհիւմ պէյլէրին մէմլէքէթէյնտէ գալմասընը պա
մազպաթա ճանիպի Տէվէթը ալիյէտէն նիազ վէ իսթիրհամ
իլլէմիշլէր : Վէ միւճիպինճէ մէճլիս քէպիր թօփլանարազ ,
ֆուգարանըն իսթիտասը շայանը գապուլ կէօրիւնմիւշ , վէ
պէյլէրին մազարըրը հիւքիւմէթլէրինտէ իգամէթ իլլէմէլէրինէ
միւսաատէ պույրուլմուշ իսէ տէ , Տէվէթը ալիյէնին վէրկիւ-
սի վազթը զէմանիլլէ թէտիյէ օլունմասը , վէ ումուրու միւլ-
քիյէյէ հիւքիւմէթը էճնէպիյէնին միւտախէլէ իթմէմէսի շարթ
պէյան օլունուպ , պու սիւրէթտէ օլտուղու հալտէ իպգալէրի ,
վէ ույամատըղը հալտէ , ճանիպի Տէվէթը ալիյէտէն մուամէ-
լաթը լազըմէնին իճրա օլունաճաղը պա էմրնամէ մահալինէ պիւ-
տիրիմիշ տիր :

Կէչէն Սէճմաստա , Կէմէ ասկերինին Սըրպ էյալէթինէ տու-
խուլինէ տայիր եաղըլան պազը հալատիսաթ մալիւմ տիւր , Տէվ-
լէթի ալիյէ պու պապտէ Կէմէ էլէիսի պարոն Պրուգ ճէնապլէրի

յիլէ միւքեալէմէ խորհալ, վէ լազըմ կելան թէմնութը թահալիլ իթմիշ օլմաղլէ, պու թէրաֆտան պիր զայլէ գալմամրշ օլտուղու, վէ Նէմէ տէվէթինին Սըրպ հուտուտինէ ասկեր էնտիրմէսի միւճէրէտ իհթիաթէ րայէթ իթմէք էֆքեարընա մէպնի օլտուղու թէպէյեիւն իթմիշ օլմաղլիլ խասսէթէն պէյանը հալէ իպթիտար օլունմուշ տուր:

— Պէշիւք վէ քիւչիւք օն տէօրթ կէմիտէն միւրէթթէպ օլան Սըսըր տօնանմասը, վէ օն պէշ պին նէֆերտէն միւրէթթէպ օլան գարա ասկերի, կէչէն այրն զարֆընտա թէքմիլէն Նիթանէյէ վասլ օլարագ Հիւնքեար իսկէլէսի նամ մահալտէ գարանթինալերին իճրա իթմիշէր օլմաղլիլ, Փատիշահ ասկեր նէվաղ վէլինիմէթիմիղ էֆէնտիմիղ հազըթէթլերի միւճէրէտ ա սաքիրի մէզպուրէնին թալթիֆի զըմնընտա պիզզաթ մահալը մէզպուրէ ազիմէթ, վէ րէսմը կէչիտլերին թամաշա վէ տուա յը խայրիլէլերին իսթիմա իտերէք վաֆիր աթիլէ ինայէթ վէ իհսան պուլուրմուշար, վէ տօնանմայը մէզպուր օ մահալտէ գալարագ ասաքիրի մըսըրիլէ տախի քէպիր վաբօր ֆրգաթիլիլէրի իլէ Վարնա ճանիպինէ կէօնտէրիլմէքտէ պուլունմուշ տուր:

Իում էլի սերասկերի Խօմէր փաշա գօմանտասընտա պուլունան օրտուի հիւմայունու զեարէթ իտէն կերէք էճնէպի ճէնէրալլարը վէ կերէք սայրը երպապը վուգուֆուն շահատէթի իւզը, օրտուի մէզքիւրիւն թէրթիպի ասկերիճէ էն ալա մէր թէպէտէ պուլունուպ, ասկերին թէմէքքիւն իթտիկի վէ թագ սիմ օլտուղու մէվէիլէր, վէ պօղաղ վէ կէչիտլէր, վէ Պալզան հիզասը վէ սայրը թէփէլէր, վէ թունա քէնարլարը, Վալա վէ թապիա, վէ մէթէրիզ վէ խէնտէգ, վէ ճէսիմ պալ եէմէզ թօփլար իլէ իսթիհքեամ գըլընմրշ օլմաղլէ, հէրնէվի հիւճիւմաթէ մուգավէմէթ իտէճէք րատէտէ պուլունտուղունա շէքք վէ շիւպհէ գալմամրշտը: Վէ մէզքիւր ասաքիրի մըսըրիլէ տախի մէրքէզը մէմուրիէթինէ վասը օլտուղու հալտէ, միւշարալէյհ Խօմէր փաշա հազըթէթլերի մայէթինտէ օլան նիզամ ասկերի եիւզ եիրմի պին նէֆէրէ, վէ պաշը պօղուգլա պէրապէր եիւզ սէքսէն պինէ, վէ պու հիլէթտէ օլան անատօլու օրտուսու տախի քէզալքը նիզամ վէ պաշը պօղուգլ եիւզ եիրմի պինէ, վէ ճէման իւշ եիւզ պինէ պալիղ օլմուշտուր: Նատօլու վէ րում էլիտէ պուլունան րէտիֆլէրին պագիսի, վէ էյաթլէրտէն օն

պինի վէ օն պէշ պինի թօփլանըպ օրտույա տախիլ օլմագ հա-
վէսինտէ պուլունան պաշը պօզուգլար տախի ճէլպ օլունմագ
լաղըմ կէլտէ , տէվլէթը ալիյէ շայէթ գօլայըգլա պիր իւշ եիւզ
պին ասկէր տահա թօփլայա պիլէճէկի սահիհէն մալիւմ օլուպ
հաթտա կէրէք զըրաաթտան տուր օլմամագ իշիւն , վէ կէրէք
շիմաթի հալտէ լուզումուտա օլմատըղընտան կէրի չէվիւրմէյէ
պիլէ կիւճիւք չէքիլտիյի ամմէնին մալիւմի տիր : Վէ կէրէք
ասիթանէտէ վէ կէրէք սայըր Վալա վէ գըշա վէ օրտուկեահ օ-
լան մահալէրտէ պուլնլարտան մատա եիւզ պին նէֆէր տահա
նիզամ ասկէրի պուլունտուղունտան , պիր եէտի եիւզ պին ճէն-
կեավէր ասկէր թէտարիքինէ մուվաֆֆապ օլունաճաղը էսրար
պիր շէյ օլմայուպ . տէվլէթը ալիյէի տահա չօգ եօգտուր , ճան-
սըզ վիւճիւտէ , պէնզէտէն պաղը Լըրորա բօլիթիգողարը ազ
վագթ զարֆնտա եէտի եիւզպին ճանլը կէօրմէլէրի , փէք աշը-
րը թաճիւպլէրինէ միւճիւպ օլաճաղը մէմուլիմիզ տիր :

ՀԱՎԱՏԻԱԼԹԻՐ ԻՃՆԵՊԻՅԷ

ԻՆԿԻԼԹԵՐՐԱ : Ինկիլթէրա տէվլէթինին կէրէք բարլամէն-
թօ մէճլիսինին վէ կէրէք վիւքէլայը միլլէթ մէճլիսինին թա-
թիլլէրի վագթը կէլիշ օլուպ վէ օրանըն էրպապը բօլիթիգասը-
նըն էֆէհար վէ մէմուլինճէ , մէզքիւր Նուսիա մէսէլէսի մու-
սալէհէ թարիգիլլէ թէսվիլլէ պուլմասը իհթիմալի գավիտէն
պուլունմաղիլլէ , օլ վէճհ իլլէ մէճլիսլէրին թաթիլլէնտէ տախի
պիր պէիս օլմայուպ , Վրալիշա թէրաֆնտաննուլթուր րէսմիլլէ-
րի կէսնտէրիլլէրէք թաթիլլէրինէ միւսաատէ պուլըրուլմուշ
տուր : Պունտան պէյլլէ մէզքիւր մէճլիսլէր թէքրար թօփլա-
նընճայատաք իտարէի ումուրու տէվլէթ միւսթագիլ վիւքէլա-
նըն էլինտէ պուլունուր , վէ ֆագաթ հիյնի հաճէթտէ միլլէ-
թին տախի մալիւմի օլմագ իշիւն , մէճլիս թէրաֆնտան ատէ-
թը գատիմէ իւզըն վէ տայիմի սիւրէթտէ պիր գօմիսսիօն թա-
յին օլունարագ , մէճլիսէ վէքեալլէթ իտէր օլտուղու տախի
մալիւմ տիր :

Ինկիլիզ տէվլէթի վիւքէլասը . պիր մատահաթա մուպաշէ-
րէթ իթտիքլէրի հալտէ , մէճլիսէ պէյան վէ իֆատէ իլլէմէլէրի

Ճայիզ իսէ տէ ումուր նողիքէ վէ բօլիթիգիւէտէն օլան էքսէ-
րը խուսուսաթտէ էսրարէ բայէթ իթմէք իշին տահա պիր էհ-
սէն սիւրէթլէ խիթամբէզիր օլմասընա տէլալէթ իտէր օլտու-
ղունտան, տէվլէթէ միւթաալիք աղըր մէսէլէլէրտէ, մատտէ
թէսվիյէ օլմագսըզըն, վիւքէլա տայիմա սիւքիւթէ բայէթ, վէ
մէճլիս ազալարընտան քէյֆիէթը հալ սիվալ օլունտուգտա, պու-
սէպէպէ մէպնի, եա ճէվապ վէրէմէյիւպ, վէ եա տախի վազթը
մինասիպտէ վէրիլէճէկի վատ օլունա կէլիշտիր, իշպու Ռուսիա
մէսէլէսինտէ տախի թըպզը պու սիւրէթտէ մուամէլէ օլու-
նուպ իքի մէճլիստէ տախի հէր գաչ տէֆա պու մասլահաթա
տայիր վիւքէլայա շէյ սիվալ օլունմուշ իսէ, մատտէ թէսվիյէ
պուլմամըշ օլտուղունտան թամ ճէվապը վէրիլէմէյիւպ, ֆա-
գաթ Տէվլէթը ալիյէնին թէմամիյէթ վէ իսթիգլալ, վէ նա-
մուսունա տօգունուլմայաճաղը միւքէրրէրէն ասասը թէսվիյէ
պէյան օլունմուշտուր: Վէ պու պապտէ էրպապը մէճլիսին սի-
վալի, վէ վիւքէլանըն ճէվապը ղայէթլէ իսթիմաէ շայան շէյլէր
իսէտէ, մէճմամըզըն գըթասը պունլարըն թէմամիյէ տէրճինէ
միւսախտ օլմատըղընտան ազիմ թէէսիւֆ օլունարագ սարֆը
նազար գըլընմաղա մէճպուր օլունուպ ֆագաթ ալաֆրանղա ա-
ղտթոսուն օն ալթընճը կիւնիւ վիւքէլայը միլէթ մէճլիսի ազա-
սընտան Սըր Գօպտէն նամ քիմսէնին Տէվլէթը ալիյէ հագգըն-
տա իթտիյի հէզայանէ, լօրտ Բալմէրսթօն ճէնապլէրինին վէր-
տիյի ճէվապ, Ինկիլթէրրա տէվլէթի վէ միլէթինին Տէվլէթը
ալիյէ հագգընտա օլան էֆքէարընը մէրթէպէյի աշքէարտէ
պէյան վէ պան էտէր օլմաղ իլէ, մուսթասարէն թէրճիւմէ-
սինէ իպթիտար գըլընմըշտըր: Լորտ Բալմէրսթօն կիպի գըրգ
սէնէտէն պէրիւ ումուրտիտէ, վէ սէօյլէ տիյինի տիւշիւնիւր վէ
աղնար պիր զաթը միւթէպէրին նուլթու, ումուրու բօլիթի-
գիյէտէ ազիմ տըպգաթէ շայան պիր քէյֆիէթտիր:

ԼՕՐՏ ԲԱԼՄԵՐՍԹՕՆՈՒՆ ՃԵՎԱՊԸ

Իիւթպէթլիւ միւսիւ Գօպտէն ճէնապլէրի, իպթիտայը քէ-
լամընտա, քէնտինտէն էվլէլ սայըր ազալար թէրաֆընտան
պահա օլունան քէաֆֆէի մէգալէյի գապուլ վէ թահսիյն ի-
տիւպ, ախըր քէլամընտա ճիւմլէսինի ըէտտ վէ ճէրհ իտէր:
(Մէճլիս Կէլէր) պու գաթը միւհթէրէմ իպթիտայի գապլինտէ
տէվլէթը ալիյէնին թէմամիյէթ վէ իսթիգլալիյէթինի մուհա-

Ֆառա իթմէք, վէ Տուսիա տէվէթը (Օսմանիէյի զապթ իթմէք տէն մէն թէաապիրի խայրիէի բօլթիգիյէ տէն պուրունտուղու նուիգրար իտիւպ, պատէ հու քէլամը սըրտաընտա, Տէվէթը ալի յէնին) հու հաֆազայա շայան օլմատըզընը, վէ հէր հալտէ խա րապիյէթէ եիւզ թու թաճաղընը պիր թագըմ տէլալիլ ագիյէ իլէ կէօյա իսպաթ իթմէյէ գալգըշմըշտըր: Պու զաթը միւհթէրէմ Տուսիանըն թէարըրզ վէ թէճափուզ իտիճի բօլթիգաարընը իֆրաթ մէրթէպէ րէտա վէ ճէրհ իթմէք էֆքեարընը իսթիս հապ իտէյօր կիպի կէօրիւնմիւշ իսէ տէ, էֆքեարը խայրիէսի մալիւմ օլան միլլէթին վէ մէճիսին մուվաճէհէսինտէ Տուսիա բօլթիգաարընը աշիքեար իսթիսհապ իթմէք միւրաա իթմիշ օլսա, չիմոի րէտա վէ ճէրհ իթմէք մապամընաա սէօյլէտիլի քէլամտէն ղիյոտէսինէ նաար ճէսարէթ իտէպիլէճէյի ագըլ աըր շէյ տէյիլ տիր: (Սէճիլ խահիյի իպէր): Գուլադըլարըմա պու մէր թէպէ թիւրահէթլէ մէմլու պիր նութգ ապա վաար լաճամըշտըր: (Սէճիլ իիլէր): Տուսիա տէվէթի Սիր Ղօպտէնին ագ տէմքի գալիլ իւզըն պիր թապագա քեահատտան գալի պիր շէյ օլմայուպ, հաթաա օ գատար ղայիֆ վէ թագէթսիզ պիր տէվէթ քի ինկիլթէրրայէ մուգալլէմէթ իթմէսի պիլէ մուհալ գապիլինտէն օլաուղունու իգրար իթտիքտէն սօղրա, պատէ հու Տուսիա իլէ մուհարէպէ իթմէք ինկիլթէրրա տէվէթինին խա րապընա միւճիպ օլուր տէմէսի նէտէն իճապ իտէյօր, վէ պու իքի պիր պիրինի ճէրհ իտիճի էլֆաղըն հանկըսընա րայէթ օլու նաճագ տըր աճապ (Սէճիլ իիլէր): Պու զաթը միւհթէրէմ, սէր պէսիէթը թիճարէթէ մայիլ օլան ղէվաթտէն օլուպ կէչէնտէ Նւրուրա ճանիպինի քէշթ իւ կիւզար իլլէտիկի հալտէ հէր մա հալտէ իլթիֆաթ իլէ գապուլ օլունուպ հայսիէթ վէ լիագէթը զաթիլէսինէ լայրգ վէ սէղա օլան հիւրմէթ վէ րայէթտէ տաիի գուսուր օլմամըշտըր, վէ իհթիմալտըր պու ճիհէթլէ սէրպէսիէթը թիճարէթտէն պաշգա պիր ումուրու խայրիէ պուլուն մատըղընա պիւթիւն Նւրուրայը իսկեաթ իթտիմ գըլաա իթմիշ տիր: Պու զաթը միւհթէրէմ ինկիլթէրրա տէվէթը եաընըզ թարիֆէ մուհարապէսինէ կիրիշէպիլըր մանատընտա լագըրտըր իթտիլի հալտէ, Նւրուրայա օլան սիահէթինտէն նէ սէմէրէ վէ նէ նէթիճէ հաար իթմիլ օլաուղունու աղնայամամ, Պէն տէրիմ քի, հաշա, ինկիլթէրրա տէվէթի տահա ագիմ միւթալաարա մէպիտէ մուհարէպէյէ կիրիշէր, եանի տէվէթին սէրպէսիլէթ

վէ իսթիգլալի վէ ճիհանըն խայր իւ տէլամէթինէ ելգէմ
 օլան մուվաղէնէնին պագասի իշիւն տախի մուհարէպէյի իհ
 թիար իտէր : (Տէճլիւ Լահսիյն իպէր) Պուսու սէջլէմէքտէն միւ
 րատ, զաթը միւհթէրէմին սէրպէսիէթը թիճարէթէ օլան հիմ
 մէթը ֆայիգէ վէ միւսմիրէսինի ինքեար իթմէք տէյիլ տիր . ան
 ճագ Բուսիա տէվէթինին թիճարէթինի տէվէթը (Սմանիյէ
 թիճարէթի իլէ րուպար իթմէսի, պուսնա միւտտէթտէն պէրիւ
 իթթիսապ իյլէմիշ, վէ թէրաֆկիրի օլտուղու ուսուլու թիճա
 րէթ տայրէսինտէն քէնտի քէնտինէ իսուրու թիթիշ օլտուղունու
 աղնաթմագ տըր : Բուսիա թիճարէթինին էնվար մէմուսիէթլէ
 մէշհուր օլտուղու հալտէ, տէվէթը (Սմանիյէ թիճարէթինին
 րույի զէմինին հէր մահալինտէ օլան թիճարէթ իմիլտէն սէրպէսթ
 վէ միւսաատէլու օլտուղունու նիշին իգրար իթմէմէլի տիր : Բէ
 զալիք պու զաթը միւհթէրէմին գավլինճէ, տէվէթը (Սմանիյէի
 Բուսիա տէվէթի զապթ իթմիշ իթմէմիշ . թիճարէթճէ պիր
 մազարրաթը եօղուսուշ, չիւնքի Վարա տէնիզ թիճարէթի ի
 քինճի Վաթարինէնին կիւնիւնտէ պաշամը : Պու ճիւմէ Լն
 կիլթէրրա տէվէթինին Տէվէթը ալիյէ իլէ օլան թիճարէթի
 մահալըզ պիր շէյ տիր տէմէք տախի ազիմ պիր սէհվ տիր,
 հաթտա փէք ճէսիմ վէ միւթէնա պիր թիճարէթ տիր տէմէք
 տախի ճայիզ տիր : Տախիլի մէմալիքի (Սմանիէտէ էջլէ մահ
 սուլէր փէյտա օլմագաա տըր քի, չիւպհէսիզ սէնէ պէ
 սէնէ քէսրէթը թիճարէթիմիզի միւճիպ օլաճագ տըր : Լա
 քին էճնէպի մէմէքէթլէրինտէն կէչիպ, (Սմանը իւլքեասըն
 տան կէչէն մալի տէ, (Սմանը թիճարէթինէ տախիլ իթմէք
 ապէստիր տէնմիշտիր : Պէնտէ Սիր Վօպտէնէ սիվալ իտէրիմ քի,
 (Սմանը մէմէքէթինտէ կէչէն մալ, Բուսիա իւլքեասընտան
 տա կէչէպիլիւմի, վէ պու պապտէ սըղը եասագ եօգմուտուր,
 վէ միւմքինսիզ տէյիլմի տիր . վէ մէմալիքի (Սմանիյէտէ մաթա
 ըմըզըն սիւրիւմիւ օլտուղուտան մատա, պիւթիւն Լսիա գըթա
 սընատա պիր թիճարէթ մահգէնի տէմէք տէյիլմիտիր : Վէ պու
 իքի ճիհէթլէ տէվէթը (Սմանիէնին իսթիգլալի, վէ սէրպէսի
 էթ ուսուլի վէ բօլիթիգասընտա պագասը Լնկիլթէրրա տէվէ
 թինին մէնֆաաթընտան տէյիլմի տիր : (Տէճլիւ Լահսիյն իպէր) Պու
 զաթը միւհթէրէմ, ախէրինին մէսալիհինէ գարըշմամագ ու
 սուլինէ իֆրաթ մէրթէպէ թէրաֆկիր պուլունմուշտուր : Լսէր
 տէվէթին ումուրու տախիլիյէսինէ գարըշմալըն, ախէր միւ

լեթերին հիւրէթը հիւքիւմէթինէ միւտախէլէ իթմէին , քէն տինիզէ զօր վերմէյին տէր : Անճագ քէնտիսինին տէվլէթէ վէ բարլամէնթ մէճլիսինէ թէքլէֆ էթտիյի անլէրտէն մաթլուպ իթտիյի շէյլէր նէ տիր : Տէվլէթը ալիյէ հագգընտա նէ մուտ մէլէ իթմէք լազըմ կէլէճէյի , Տէվլէթը ալիյէնին նիհայէթի նէ օլաճաղը , իսլամլն սօնու նէ օլաճաղը , բուճլարըն նէ օլաճաղը , ախէր միլլէթլէրին նէ օլաճաղը , պուճլար տէյիլ մի տիր :

Այդ տէյօր օ զաթը միւհթէրէմ նասըն իթիգաթը պաթըլը նա ույմուշ օլուպ , (էսկի իթիգաթ .) Տէվլէթը ալիյէնին իսթիգլալինէ սայ վէ իգտամ իտէյօրսուճուզ լաքին օ պիր չիւրիւք թահթա տրր . վէ տէվամը գալմամըտըր . բարալանըպ պիթէճէք տիր . իսլամը Աւրօքատան իսրաճ իթմէլի Ախէր տէվլէթլէրին ումուրուճա գարըլմամագ էֆքեարընա զահիպ օլուպ , էօթէտէն պէրիւ պու իտտաատա պուլուճան պիր զաթըն աղգընտա տօղրուսու նէ աճայիպ թէտպիլլէր տիր պուճլար : Այլ պու զաթը միւհթէրէմին գալլի իւղրէ տէվլէթը () սմանիէնին օ մէրթէպէ ինգըրազտա պուլուճուտուզուճու պիր տիւրլիւ գապուլ իտէմէմ : Այլ թէմամիէթ վէ իսթիգլալը Տէվլէթը ալիյէնին մուհաֆազասը էշէտտը էմէլ վէ արզու իտէճէք պիր մատաէ օլտուգտան մատա , մուհաֆազայէ զայէթ շաշան վէ սէզա օլուպ , միւմքինիյէթ տախի վար տրր : () զաթը միւհթէրէմին Տէվլէթը ալիյէնին օթուզ սէնէլէք ահվալինէ կէրէյի կիպի մալիւմաթը օլմամագ կէրէք տիր : Այլ պուճուտա մալիւմաթ վէ վուգուֆու թամմէլլէրի օլան զէվաթ մուվաճէ հէսինտէ տախի սէրպէսթճէ վէ պիլա իհթիրազ պէյան վէ այան իտէպիլլիւքի , Տէվլէթը ալիյէ մուախիսար օթուզ սէնէտէ կէրի կիթմէտիքտէն մատա , իսթիքմալ վէ ինթիզամ ումուրուտուէլիսինտէ հէր մէմալիքտէն զիտաէ քէսպը իսթիֆատէ իլլէմիշտիր : Ինանմայանլար չիմոիքի տէվրի , հիւքիւմէթը սապըգէ տէվրի իլէ բուպար իլլէսինլէր , թէպաայէ , մուհաֆազայը վէթանէ , ապքէրէ , տօնանմայա , տհքեամը շէրիէյէ , զըրտաթէ , զէնաաթէ , ումուրու թիճարէթէ , մէզհէպէ միւթաալիք օլան խուսուսլէրտէ , ուսուլ հիւքիւմէթի թէճէսիւս իլլէսինլէր էլ հասըլ շու սօն օթուզ սէնէ զարֆընտա , տէվլէթը () սմանիէ հէր ճիհէթլէ ֆէվգ էլ ատէ քէսպը իսթիֆատէ իթմիշ օլտուզուճու սէրպէսթճէ իգրար վէ իթիքաֆ իտէ պիլլիւքի . իմոի պու պապ տէ օ զաթը միւհթէրէմ միսիլ իւ ասըրմըզըն քօլիթիգաճա

մօտաւր ի զրէ տէվէթը () սմանիէնին մուգասէմէսի խէյալաթընա զահիպ օլանլարըն էֆքեարընա սալա հիսսէտար օլմատըղըմը , եախօտ անլէր կիպի տէվէթը () սմանիէնին ճանսըզ վիճուտ վէ եախօտ ճան շէքիմէտէ , եախօտ այաղա գալգմաղա մէճալի գալմամըշ կիպի պիր տէվէթ օլտուղունու գապուլ էթմէտիքտէն մաատա , հաթտա զըտտը օլարագ , եալընըզ մէմալիք օսմանիէյէ տուխուլ իթմէք էմէլինտէ օլանլէր մէն օլունսալար , վէ ճանիպի մէգքիւրտէ էլէվմ հայաթլէ մէվճուտ օլանլէրին րահաթ եաշամալէրինէ դատ օլունմատա , րանտ պիլիբիմ քի հէլէ շու ինհիլալ մատտէսինտէ , Նւրրբատա տահա նիչէ տէվէթլէր վար տըր քի , գըլաս գապուլ էթմէզ մէրթէպէտէ տէվէթը () սմանիէտէն զիատէ մուխաթտալու հիլէթտէ պուլուն մագտա տըրլար , նէ տըշարտան կէլէն թէարըրզ վէ իթալէի տէսթ մէն օլունտըղը հալտէ , զէքրի կէչէն տէվէթլէրտէն զի տտէ քէսպը գուվլէթ վէ մէթանէթ իտէճէյի աշիքեար տըր : Օխրա Տէվէթը ալիյէտէ նէ Վէհ զայլէսի վար , նէ տէ Սաճար թէլաշատը : (Սէճլէ խահիյն իպէր) :

Ել հասըլ օ զաթը միւհթէրէմին նութգու (հէր նէ գատար թահսիյն իտէնլէր ճիւզլիաթ մագուլէսինտէն իսէ տէ) Տէվէթին մուտմէլաթընա հալէլ վէրիր պիր քէյֆիէթ տիր . վէ ումարըմ քի Ննկիլթէրրատան տըշարը պիր քիմսէյէ թէյտիր իւ իզլալը օլամաղ . վէ Ննկիլթէրրա տէվէթի էօթէտէն պէրիւ շու մէսէլէյէ շան վէ նամուսա մուվաֆըզ վէ իօշնութիէթի միւճիպ օլսաճաք սիւրէթտէ պիր նէթիճէ վէրմէյէ ճահու իւ իգտամ իթմէքտէ օլտուղունտան , ումարըմ քի էճնէպիտէ տէ պունա մուղայիր պիր էֆքեար հասըլ իտէմէզ , վէ պու ախշամըն մէճլիսին տէ միւշահատէ օլան զալէպէի էֆքեարը սէլիմէ , վէ մուվաֆազաթտէն , Ննկիլիզ Բարլամէնթինին գարարը գաթի վէ գալիւսի , վէ Ննկիլիզ միլլէթինին էֆքեարը նէ օլտուղու պիւթիւն Նւրրբա մուվաճէհէսինտէ պիր էյիճէ աղնաշըլաճագ տըր . եանիյա քի պէյնիմիպտէ տէվէթը () սմանիէյի Նուսիյայա թէպիմ իթմէք էֆքեարընտա առամլար վար իսէ տէ , պիւթիւն Ննկիլիզ միլլէթինին էֆքեարը պու տէյիլ տիր վէ Ննկիլիզ տէվէթի տալի միլլէթին էֆքեարընա իսթիւնատէն , տէվէթը ալիյէնին մուհաֆազայը իսթիգլալի պապընտէ օլան էֆքեարտէ սապիթ գատէմ օլմասընա էյիտէն գարար վէրմիշ տիր , վէ պու մուհաֆազայը կէրէք թիճարէթի վէ կէրէք բօլիթիգասը տէլալէթիլէ էէ

զէմ վէ էհէմ պիր մատտէ պիւմիշ վէ թանրմըշտոր : (Նճագ օ
զաթը միւ հթէրէ մին գաւլինճէ աէվլէթը) () մանկէի մուճէտ
տէտէն նիզամա գոյմագ Պուլգարա , խրրվաթա , խլամա , իու
մա , հանկը հիւքիւմտար հիւքմ իտէճէք , հանկը ուսուլտէ ի
տարէ օլաճագլար , պոււնլարը այրոտ իթմէք վագիֆէմիգտէն խա
րիճ պիր քէյֆիէթ տիր : (ու գատար քի կէրէք տէվլէթը) ()
մանիէնին գուվլէթ իւ իգպալնէ , վէ կէրէք ահալիսինին քէս
պը իսթիֆատէ իթմէսինէ տէլալէթ իտէճէք թանկիմաթը տա
խիլիէսինէ տայիր տէվլէթը ալիյէէ նասիհաթ վէրմէք իմթիա
զընա նայիլ օլմուշ օլուպ , համո օլտոււն պու սրրատա վէրիլէն
նատիհաթլէրտէն տախի իֆրաթ մէրթէպէ իֆթիտար իտէճէք
նէթիճէ վէ սէմէրէլէր տախի հատը օլմուշտուր : (էր նէրէտէ
քի Վօնսօլտարրմը իգամէթ իթմիշ , վէ էյալաթը մէմալէքի
() մանիէնին հէր հանկը թէրաֆընտա պիր մուամէլէմիգ վագի
օլմուշ իտէ , քէմալը ասայիշ վէ իսթիրահէթ էվլէրթինտէն զիա
տէ իհգագը հագգ , զատր ու զուլմոււն մէնի , վէ էլհասըլ ին
կիլիգ տէվլէթինին էշէտուր էմէլի օլան մուհասէնաթը պիլ քիււ
լիէ միւշահէտէ գըլընմը տըր : () էր րանա իսկեաթ օլմուշում
քի պու ուսուլտէ սապիթ գատէմ օլմուտուղու հալտէ , վէ ին
կիլթէրրա տէվլէթի Վրանտա տէվլէթի իլէ պիլ իթթիֆագ ,
տէվլէթը () մանիէնին իսթիգլալինի վէ անըն իուսիայա վէ
նէ ախէր պիր տէվլէթէ թէպիմ օլմամագ իհթիմալինի իլան իթ
տիյի հալտէ , շիւպհէսիգ իճրայէ մագրուն պիր սիճիլ տիմէք
օլուր : () էղալիք րանա իսկեաթ օլմուշում քի տէվլէթին պիրի ,
տէվլէթը () մանիէնի խարապ իթմէք իսթէսէ տախի , մայէի
հայտթ վէ իսթիֆատէ անտէ հէնուգ մէվճուտ տուր : () է տէվ
լէթիմիլին իթթիտալ իթտիկի բօլիթիգա տախի , օզաթը միւհ
թէրէմին գաւլինճէ թահգիրէ շայան օլմատըգտան մատտա պիր
ալա , վէ միլլէթին տախի թաստիգ իթտիկի էֆթեարէ մըթա
պըգ պիր բօլիթիգա տըր , անա քի թապի օլմագ հէր վիւքէլա
մըզըն վաճիպէի զիմմէթի տիր (Սէճիւ խահսիյէ էպէր) :

— Ինկիլիզ տէվլէթի Բարլամէնթօ մէճլիսի գաքանմազտան
էվլէլ պիր ուֆագ մէճլիս օլուպ , օրատա ազատան պիրի վագթը
հալին զայլէսինէ վէ իուսիանըն Ուլահ Պուղտան էյալաթընտան
չըգաճաղընա տայիր պիր էմիէթ օլուպ օլմատըզընա նազարէն ,
պու արալըգ Բարլամէնթ մէճլիսինի գաքաթմագ ճայիգ մի տիր
վէ ագըլ գապուլ իտէր պիր տէլիլ վար մը տըր տէյի սիվալ իթ

տիրո՞ւ , | որո՞ւ խաղաղութեան շու կեօնա ճեվապ վիրմիշ տիր ,
 Վազթը հալէ նազարէն խաղաղութեան մէջիսինին գաբանմաբ
 ճալիզ օղապիր զոտուղունու ազ վազթ զարֆընտէ վիւբէլա
 միլլէթէ իսպաթ իտէպիլէճէք տիր . կէլէլիմ խաղաղութեան Վազ
 Պաղտանտան չըգմասրնա , պու պապտէ շունու տէլէպիլիբիմ
 քի , խաղա իմբէրաթորու , մէսնէտը ճէլիլէ եազըլաճազ ին
 սաֆ վէ նամուս բէրվէրիլքի հարէքէթ իտիւպ , մատամքի մէ
 սէլէնին միւսալէհէ իլէ թէսվիյէ պուլմազ ալամէթլէրի կէօ
 ռիւնմիւշտիր , քէնտիլիլնտէն վէ իլք ֆրաթաթա ապէրիլնի չէ
 քէճէլինէ գալպի գուվլէթ իտէպիլիբիմ :

— Ինկիլթէրրատա պիր ազիմ վէ ճէսիմ ինթիաթ տօնան
 մասը հազըրլունմըլ օլուպ , պու տէֆա գրալիչա ճէնապլէրի ա
 զիմ տարաթ վէ տէպտէպէ իլէ Վրիթհէտ նամ մահալտէ տօ
 նանմայր մէգբիւրիւն սէյր իւ թամաշտարնա ազիմէթ իլլէմիշ . տօ
 նանմայր մէգբիւր 25 գրթա պէօյիւք պէլլէք սէֆինէսինտէն
 միւրէթթէպ օլուպ , պուլլարտան օն իւչիւ ալթտան չարիլք
 գաբազ վէ ֆրգաթին , տօգուզու ատէթա վաբօր , վէ իւչիւ
 եէլքէն կէմիսի օլուպ : Վաբօրլէրին ճիւմլէսի պիրտէն 10.000
 պարկիր գուվլէթինտէ , վէ կէմիլէրին ճիւմլէսի 1100 թօփ չէ
 քէր . վէ 44 պին թօնէլաթ թահամիւլիւնտէ , վէ 11000 նէ
 ֆէր ապէրլէ տօնանմըլ տըր : Վէ ճիւմլէսի վաբօր գուվլէ
 թիլլէ հարէքէթ իտէր օլտուղունտան , մաթլուպ օլունան մա
 հալէ կէօնտէրիլմէյէ հէր ան հազըր պուլունմուշտուրար ,
 Լճալիպ պահրիլէ գուվլէթի . Ինկիլթ տէվլէթի ազ վազթ
 զարֆընտա պիր պէօյիւք տօնանմա Պէլլէքլէրէ , պիր պէօյիւք
 տօնանմա Պալթիք տէնիլլինէ կէօնտէրտիքտէն սօղթա պիր ազիմ
 տօնանմա տախի պու վէճհիլէ թէտարիք իտէպիլմիշ տիր :

ՖՐԱՆՍԱ . Լաֆրանզա Լաթոթոսուն օն պէլլինճի կիւնի Սի
 րաճը Սէյրէմ , եանի Վիլլիամ-Բօրթուսու Լաթոթանըն եք
 սէրը մէմէքէթլէրինտէ վէ պալլէճա Դրանտատա էօթէտէն
 պէրու պէօյիւք Բօրթու օլուպ , կէրէք բուհանի վէ կէրէք ճիւ
 մանի էնվալը զիլնէթ վէ չէնլէքլէք օլտուղու տէրքէաբ օլուպ ,
 պէօյիւք Լաթօլէոնուն տախի մէվլուտի կիւնիւ օլմազ հասե
 պիլլէ , մաշարալէյհ քէնտի իսմինէ օլաճազ զիլնէթի տախի օլ
 էսնատէ , պու կիւնէ թախսիս իթմիշ օլմազլէ հէնկեամը հիւ
 քիւմէթինտէ եէվմը մէգբիւրտէ ֆէվք էլ ատէ չէնլէք վէ ալա

օրտուղու տախի քէզալիք մալիւմտիւր . իլէրիւտէ եսնի Պուռ
պօն վէ () րէան սիլսիլէլէրինին հիւքիւմէթի ալաննտա պու
թէրթիպ պօզուլուպ ախէր էյեամէ թախսիս օլունմուշ իսէ տէ
պու տէֆա իւշիւնճիւ Նաբուլէօն մէսնէտը իմքերաթորիլէ վապ
օլտուգտա երինէ Նաթթիստուն օն պէշինճի եէվմը զիյնէթ իթ
թիխաս իտիւպ օլ վէճհիլէ կերէք Փարիտտէ վէ կերէք պիւթիւն
Պրանսա էյալէթինտէ ֆէվզ էլ աաէ ալայ վէ զիյնէթ օլտուղու
վէ իմքերաթորուն թէպրիքի զըմընտա վիւքէլայը տէվէթ վէ
միւթէպէրանը միլլէթ վէ սայրուէ սէրայա ճէմ օլտուղու նու վէ
ճէսիմ գիաֆէթլէր վէ աալէլէր վէրիլիւպ աթէշ վէ ֆիշէնկ օ
յունու վէ սայրիւ իճրա գըլընտըղը վէ պաշլըճէ եիւզ երիմի
պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ աքէրլէ թալիմ վէ րէսմը կէշիս
իճրա գըլընտըղը զազէթալէրտէ մուհարրէր տիր :

— Պրանսա իմքերաթորունուն , Սպանիա հուտուտինտէ
քեային տաղ համամլարնա կիտէճէյի իլան օլունմուշ իսէ տէ ,
պու սէնէ անտէն սարֆը նազար օլունուպ , միւշարիլէյի իմքե
րաթորիլա իլէ պէրապէր տիշ աէնիզի սէվահիլինտէ քեային
Տիէք նամ պէլտէյէ ազիմէթ օլունուպ օրատա քէմալը մէսրու
րիէթ իլէ քապուլ օլունտուղու քէզալիք մուհարրէր տիր :

ԱՒՍԹՐԻԱ : Լսթրիա իմքերաթորու Պրանսուա յօզէֆ
ճէնապլէրի , Պավիէրա Տուգասը վէ թէյէղէսի գէրիմէսի Նրէն
սէս Նիլզա Նմէլի Նօմէնիլէ նշանլանմըշ օլմալլէ , պու խապէրը
տուրուրի Լսթրիա զազէթալէրի թէպշիլ իլէ , միւշարալէյհա
նըն հիւսնիւ ճէմալ վէ թէրպիլէ վէ ահվալը մէմուհէի սայի
րէսինի վասֆ ու սէնա իթմէքտէ պուլունմուշտուրլար :

— Իթալիա ֆըթրէթինտէն պէրու Վ իէնա վէ Նրաղա վէ Պօ
հէմիա պէլտէլէրի , մուհասէրէ հիւքմիւնտէ պուլունուպ , եա
նի մուամէլաթտէ ահքեամը շէրիէ պէր թարաֆ օլարազ պիլ
իճապ թէտապիրի էօրֆիլէյէ թէշէպպիւս գըլընմազ լազըմ կէլ
միշ օլմաղիլէ , պու տէֆա օլ հէվալիտէ իատէի սաայիշ վէ իս
թիրահէթ օլմազ հասէպիլլէ , իշպու Լլաֆրանզա էյուլլուն
պիրինճի կիւնիւնտէն պէտէն թէտապիրի էօրֆիլտէն սարֆը
նազար գըլընտըղ , մուհասէրէ հիւքմիւ գալտըրըլըպ քեալ էվ
վէլ ահքեամը շէրիէ իլէ մուամէլէ օլունաճաղը իլան օլունմուշ
տուր :

ԲԲՈՒՍԻԱ : Բուսիա իմքերաթորու Նիգուա ճէնապլէրինին

հէմէրէսի, վէ Ռուսիա գրաւելաւի պու տէֆա Վ իէննայէ ազիմէ թ ի թմիշ օլուպ օրատան տախի Նէմէն իմրէրաթօրունաւ շու արալդք սաքին օլտուղու իշ գարիէսինէ կիտէճէյի, վէ Ռուսիա գրալը տախի օրայա կէլիպ պիր տէֆա տախի Նէմէն գըրալիլէ մուլագաթ իտէճէյի իշիտիլմիշ տիր:

— Ռուսիա գրալը ճէնապլէրի պիր ազիմ մուղիգա տէրնէ յինտէ պուլունտուղու էսնատէ, թափանտան պիր պէօլիք բարչա գօթուպտա եանը պաշընա տիւ շմիւշ իտէ տէ, քէնտինէ պիր քէտէր օլմամըշ օլտուղու թէշէքքիւրէն զագէթալէրէ տէրճ օլունմուշ տուր:

ՍԱՐՏԵՆԻԱ: Սարտենիա գրալը տախի վաքօր իլէ Ղէնօվա տան Սթէշիա լիմանընա ազիմէ թ ի թախիկի էսնատէ, վաքօր գալոյա օթուրուպ բարալանմա մէրթէպէսինէ վասլ օլմուշ իտէ տէ, ախէր պիր վաքօր եէթիշիպ պիսսէլամէ գուրթուլմուշ տուր:

ՍՊԱՆԻԱ: Սպանիա գրալիչասընըն վէլիի ահա օլաճագ էրքէք էվլատը օլմայուպ վէ շիմսիյէտէք Ռրէնէս Տասթուրի նամ ծն ասգուզ այլդք պիր քէրիմէսի օլտրագ, պու տէֆա թէքրար համիլէ պուլունմուշ օլմաղլէ պիր սէլամէ թ էրքէք էվատ օլմասը իշիւն պիւթիւն Սպանիա քիլիսայէրինէ տուա ըսմար լանմըշ օլտուղու իլան գըլընմըշ տըր:

ՏԱՆԻՄԱՐԳԱ: Տանիմարգա մէմալքիինտէ հէնուզ գօլէրա իլէթի պապի օլուպ, պուլնտան պիր մահ ագտէմէ կէլէնէ գալտար իւշ եիւզ էլիտէն զիյասէ գօլէրալը պուլունտուղու իշիտիլմիշ տիր:

— Տանիմարգա գրալընըն տախի վարիսի տէվլէթի վէ վէլիի ահա օլաճագ էրքէք էվատը պուլունմատըլընտան, պիր միւտա տէթտէն պէրիւ տուէլը Նւրոբա պէյնինտէ միւճիպի միւզաքէրէ օլմուշուտու պու տէֆա իթթիֆագը արա իլէ Ռրէնս Ռրիթիան կլուգօպուրը նամ Մլաման գրալգատէսի վարիսի տէվլէթ ինթիլիապ օլունմուշ օլմաղլէ լազըմ կէլէն սէնէտի գրալը միւշարալէյճ թէրաֆընտան տախի իմզա գըլընմըշ տըր:

ՓԻԼԵՄԵՆԿ: Փիլէմէնկ տէվլէթի իլէ Րօմա հիւքիւմէթի պէյնինտէ վապի օլան մէզհէպճէ միւնազանըն տախի պու տէ

Ֆաթեպօղլէ պուլմուշ օլտուղի զագէթալէրտէ մուհարէր տիր :
 Եւ օյլէ քի Պիլէմէնք հիւքիւմէթինին փապորոսլարտան թալէպ
 իթախի եէմին սիւրէթի Բոմա ուսուլինէ մըթապըպ կէլմէյիպ ,
 Բոմա տէվէթինին պազը թէքլիֆաթը տախի Պիլէմէնք հիւքիւ-
 մէթի ուսուլինէ մուվաֆապաթ իթմէտիկինաէն վաֆիր միւզա-
 քէրաթտէն սօղրա Պիլէմէնք տէվէթինին դաթոյիք փապորոս-
 լարը հապգընաէ եէմինի աֆվ վէ Բոմա հիւքիւմէթինին տախի
 թէքլիֆաթտէն սարֆը նազար իթմէսիյէ քէյֆիէթ խիթամքէ-
 զիր օլմուշտուր :

ԶԻՆՈՒՄԱԶԻՆ : Չին հիւքիւմէթի նէզտինտէ զուհուրա
 կէլէն զօրպալըք կիւն պէ կիւն մէյտան ալուպ , Չին իմքէրա-
 թորսւ ասկէրի տախի զօրպալէրէ մուգապէմէթ իտէ մէտիկինաէն
 շիմօրիլք Կանքին նամ իքինճի փայլթախտէ գատար վասլ օլտուգ-
 լարը , վէ սէվահիլէ էնիպ միլէլը էճնէպիէնին սաքին օլտուղու
 Վանթօն , վէ Զօնկ Վօնկ էյալէթլէրինէ գատար վասլ օլաճադ-
 լարը իշլտիլմիշ տիր : Մէզպուր զօրպալար մաղուպ օլան իմքէրա-
 թորուն ապքէրինէ վաֆիր էղլէթ վէ իշքէնճէ վէրմէքտէ օլտուգ-
 լարընտան պու ճիհէթլէ Վանթօնուն Լւրոքալու ահալիսի
 տախի կիրիֆթարը քէմալը ինվֆիւ էնտիշէ օլուպ պէյլք կէ-
 միլէրինաէն իսթիմուտ իթմիշ օլտուգլարը տախի մուհարէր
 տիր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԻՐ, ՄԻԻԹԷՆԷՎԻԷ

Պազը տէֆա ինսան սաղըղընը մուհաֆապա իթմէք իշիւն
 ալաճաղը իրաճուա պիր եաղնըշըք իթմէսի իլէ էօմրիւնիւ թէ-
 լէֆ իտէր : պու միսիլիւ վուգուաթ հէր քէսին պիլտիյի վէ
 իշլթտիյի շէյ օլուպ , կէշէնտէ Օրթաքէյտէ տախի պիր զա-
 թը միւթէպէրէ պէօյլէ պիր գապա վապի օլարապ իւչ պէշ սա-
 աթ զարֆընտա վէֆաթ իթմիշ օլմաղլէ նէզսրէթը թըպպիլէ
 թէրաֆընտան թահգիլք վէ թէճէսիւս օլունուպ , հէր նէ գա-
 տար տա էզաճըտտ գապահաթ օլմատըղը թէպէյիւն իթմիշ
 իսէ տէ պունտան պէօյլէ պու միսիլլու մուխաթարայա
 քիմէյի կիրիֆթար իթմէմէք իշիւն պիլ նիգամ վէրիլուպ , իւչ
 պէնտէ թագսիմ օլունմուշտուր : Պիրինճիսի , էզաճըլարըն օ-
 գումաք վէ եազմաք պիլմէզ չըրաք ալմամալարը . իքինճիսի է-
 զաճը տիւքքէանընտան եաֆթասըղ իլաճ տըշարը չըգմամասը ,
 վէ իւշիւնճիւսիւ եաֆթանըն իւգէրինտէ իլաճըն նէյէ վէ նա-
 սըլ գուլլանըլաճաղը թարիֆ օլունմասը խուսուսուտուր : Պու
 խուսուս մէնֆաաթը տմմէյի միւճիպ օլտուղունտան թէշէք-
 բիւրէն իլան օլունուպ , հէր քէսին քէնտի սէլամէթի իշիւն

պու. պապոն տրգգաթ իթմէսի տախի իլթիմաս օլունուր :

— Սպանիա տէվէթի միւթէպէրանընտան ճէնարալ Վրիմ Պօնթ Ռէսաս ճէնսպլէրի Ռումէլիտէ վագի օրտուի հիւմայիւնի մուայէնէ իտիւպ ահվալինէ վագըֆ օլմագ վէ էլուն կէլան մուավէնէթը խալխանէի տիրիլ իթմէմէք իւզըն Վրիթանէյէ կէօնտէրիլիլ օլմաղէ, մումայիլէյ թէրաֆը սալթանաթը սէնիկտէն քէմալը իլթիֆաթլէ գապուլ օլունուպ տաթմանէնին սէյր ու թամաշայա շայան մահալլէրինի վիտրէթ իթտիքտէն սօղրա Շուֆի ճանիպինէ ալիմէթ իլէմիշ տիր :

— Վէզալըք Ռնիլիլ ճէնէրալարընտան ճէնէրալ ()'տօնէլ, վէ Սարտէնէտտէն տախի պիր միւթէպէր ասկէրի գապլթը օրտույի հիւմայիւնի միւշահտէ իտիւպ, Վրիթանէյէ ալաթէթլէրինտէ հէր ճիհէթլէ վէ իֆրաթ մէրթէպէ թահսիլն իւփէսէնտ իլէմիշտիրլէր, պունլար էհլ վէ էրպապը հարպ օլունու սուգլարընտան, շահատէթլէրի տախի միւթէպէր տիր :

— Պու տէֆա Նունանիսթանըն Վթթիկէ նամ էյալէթինտէ շիտտէթլիւ պիր գէլգէլէ վագի օլունպ, պիր պէօյիւք շէհիր վէ պիր գաշքէօյ տախի եէր իլէ եէքսան օլունպ, խայլըճա նուֆուս տախի թէլէֆ օլմուշտուր :

— Կէշէն Վըսթուս այըն իշինտէ, Վրիթանէնին զարպ թէրաֆընտա ուֆուգա եագըն վէ օն պէշ կիւն գատար պիր գույրուգլու երլորդ միւշահտէ օլունուպ, պատէհու կէօրիւնմէզ օլմուշտուր : Լօթէտէն պէրիւ գույրուգլու երլորդարըն զուհուրի պէյն էննաս, ալմէթը խայրիլ վէ եախսու շէրիլէ աոտ օլունմուշ օլմաղա պու երլորդըն տախի շէքլինտէն վէ ընկիւնտէն վէ պուլունատուղու մէվգիտէն տիւրլիւ տիւրլիւ մանալէր իսթիլարաճ գըլընմըշ իսէ տէ իլմի նիւճում պունլարտան պիրիւնի գապուլ իթմէյիպ, պունլարըն էվլէլքի մէճմաւարտա թաւրիֆ իթտիլիմիլ Սէյեարէ նէվինտէն պուլունտուղունու վէ ֆաթաթ տէվրէրինին պէյլի պիր խաթթ իւզէրինտէ պուլունտուղունտան պիլլէրէ պէօյլէ կէօրիւնիւր վէ պաղը կէօրիւնմէզ օլտուղունու պիլլէրէ պէյան, վէ պաղիլէրինին կէօրիւնէճէյի վագթը տախի այան իլէմիշ տիր :

— Րումիա ապէրի Ռւլահ վէ Պուլտան էյալէթլէրինէ տուխուլ իլէտիլլէրի ագիպինտէ, ճէնէրալ Տանէնպէրի մայէթինտէ օլան տէօրաիւնճիւ օրտուտան գըրգ պին նէֆէր, Պուքրէշտէն Նէր կէօյէ գատար թուլնս պօյունու վէ ճէնէրալ Րաշիւթին մայէթինտէ օլան պէշինճի օրտուտան եիրմի պին նէֆէր տախի էօթէ թէրաֆտան եանի Պուգրէշտէն Փօշա պօյունու թուլթուպ, ճէնէրալ ()'թէն Սաքէն գօմանտասընտա պուլունան իւշիւնճիւ օրտուտան գըրգ պին նէֆէր տախի օրալարա թագսիմ օլունմուշտու, մէգքիւր տէօրտիւնճիւ օրտունուն պուլունտուղու մէվգիլէ նաղարէն ճէնկ օլտուղու հալտէ

Տուսիա ասկերինին ֆիքրի թունայր Տուսնուգ վէ Սիւիթրէ թէրաֆլարնտան կէշիպ, Տաղկրատ, վէ Պաղարծրգ թէրաֆլէրին տէն Շուսիայա կէլմէք օրտուղու աղնաշըլմըշորը : Ճանիպի Տէվլէթը ալիյէտէն էմր օրտնուպ սէրապէր Խոմէր փաշա մաւրիֆէթիլէ իճրա օրտնան թէտապիրի իսթիհնքեամիյէնին ճէսամէթինէ նազարէն պու թէրաֆլարտան թունայր կէշմէք մուհալ գապիլինտէն օրտուղունաան, Տուսիա սէրապէրի թէրթիպի տէշիշտիրիւպ, մէգքիւր տէօրտիւնճիւ օրտույու Պուգրէշտէն Վալաֆաթա գատար իմթիտատը օրան տրաղիյէ էերլէշտիրմիշ վէ պու ճիհէթլէ թունայր Վիտին թէրաֆլնտան կէշմէք նիյէթինտէ օրտուղու աղնաշըլմըշ, անճուգ պու թէրաֆլն իսթիհնքեամաթը տախի էօթէտէն էտնա մէրթէպէտէ պուլուն մայրպ պուրատան տախի թունայր կէշմէք մուհալ գապիլինտէն տիր, պու ճիւմէ ինթիյաթէ րայէթ իթմէք միւրատիյէ եիրմի տէօրթ պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ պիր օրտու տախի Սօֆիա էյալէթինէ թէրթիպ օրտնմուշտուր : հաորը պիւթիւն պալգան ճիւսորը գուվլէի ապէրիյէ իլէ մուհաֆագա գրլնմըշ օրմաղլէ, 1853 սէնէսի 1829 սէնէսինէ պէնզէմէյէճէյի տէրքետարըր : (Ժորնալ քը գօնէնան) :

— Թրապուզանտան տախի շու վէճհիլէ եազըլմըշորը :

Եօրոշ պուրնունտան Վիքսի պուրնունա գատար թապիտըր իսթամ պուլուպ իրի վէ պալ եէմէգ թօփար իլէ տօնաթըլմըշ, վէ եերլի թօփճուլարը իտարէսինէ իհալէ գըլնմըշորը :

— Մըօրը ասկերինտէն տօգուգ պին նէֆէրի պու տէֆա վաբօր ֆրգաթիլնլէրի իլէ Վարնայա կէօնտէրիլիշ օրուպ, հէր նէ գատար միւխալիֆ վէ սէրա հալպէ թէստոիֆ օրտնմուշ իսթտէ եինէ պիստէլամէ վասըլ օրուպ, գարայա իխրաճ գըլնմըշ տըրլար, վէ վաբօրլէրին ալտէթինտէ կէրիտէ գալան ապէր տախի մահալը մէգպուրէ կէօնտէրիլէճէք տիր :

— Տուսիա ապէրի Վիլադ վէ Պուղտան էյալէթլէրինի իսթիլա իլլէտիքտէ մէմլէքէթէյնին ումուրու միւլքիլէլէրինէ գալըշմայաճապըրնա միւթաշիւտ պուլունմուշ իքէն պատէհու մուղայիրի օրան հարաքեաթտէ պուլունմալէրիլէ, Պուքրէշ վէ Լյաշ պէլտէլէրինտէ միւգիմ օրան Դրանսըզ վէ Ինկիլիզ գօնսուլտարը հէր նէ գատար պու պապտէ լազըմ կէլէն իիթարը տիւրիզ իթմէմիշէր իսթտէ, չարէ օրմատըղնտան սանճապըրնըր աշաղըր ալըպ գաթը մուամէլէ իլլէմիշ օրտուգլարը մահալինտէն եազըլը տոր :

ՍՕՆ ՀԱՊԱՏԻԱՆԹ

Սիվաս գայիմմագամը Համտի փաշա Քիւրտիսթան գայիմմագամը :

Իսմայիլ փաշա Սիվաս գայիմմագամը նստայ ու Թալիին պուշ-
րուլմուշ տուր :

— Ալաֆրանդա աղօսթոսուն երմի եէտինձի կիւնիւ Թարիսի
իւն Փարիստէն Թէլէղրաֆ իւն շու հաւատարս գուհուր իթմիշ տիր :

« Սնիլէօր ֆրանսէ նամ տէվէթ զազէթասը , Վ իէննատան
» կէօնտէրիլէն սիւրէթը Թանդիմլլէ պաղը խաֆիֆ Թէպէտ
» տիւլաթ իւն Թէրաֆը սալթանաթը սէնիլէտէն գալուլ պուշ-
» րուլմուշտուր տէյի րէսմէն խապէր վէրիր » :

Պու Թէլէղրաֆ խապէրինին մատլինտէն աղնաշըլան , Վ ի-
էննատան կէլէն սիւրէթը Թանդիմլլէ տէվէթը ալլէնին Թէք-
լիֆ իթտի քի Թէպէտտիւլաթ Գրանսա տէվէթի Թէրաֆըն-
տան հիւսնիւ գապուլ պուլմուշ օլմաղլէ պու ճիհէթլէ տուէլլ
սայիրէ նէզտինտէ տախի էօյլէճէ գապուլ օլունաճաղը մէմուլ
տուր : Վ է վագսա շու Թէպէտտիւլաթլէ Տէվէթը ալլէնին
հուգուգու մուհաֆաղա օլունուպ , Սուսիա հուգուգունա տախի
ասլա խալէլ կէլմէզ , վէ պու ճիհէթլէ Թէսվլլէի միւնաղասայա
տախի պիր մուամնաաթ գալմագ : Պու մատտէտէ հէր քէսին
իշպու միւթալամըղա մուվաֆֆագաթ իթմէսի մէմուլու գա-
վիմիզ տիր : Վ է հագգանիէթէ մագբուլն օլտուղընտան , ին-
շալլահու Թալա մուվաֆֆագլլէթ հասըլ օլուր :

Երբեք ար չօնալանիլիօլ :

— Վ իէննատան կէլէն մէթիւպլէրէ նաղարէն , Ճանիպի
պապը ալլտէն մէգքիւր Թէպէտտիւլաթ իլալէսլլէ գալէմէ ա-
լլնան սիւրէթը Թանդիմլլէ , ալաֆրանկա աղօսթոսուն երմի
եէտինձի կիւնիւ Վ իէննայէ վաալ օլուպ , օ կիւնիւ Ասթրիա
տէվէթի Թէրաֆընտան Իէթէրսպուրզա կէօնտէրիլմիշ տիր :

— Վօլօնիա Վազէթասընա տախի Պէրլինտէն շու վէճհ իւն
եաղըլմիշ տիր :

Ասիթանէտէն միւթէնա հաւատարկէր վարիտ օլտուղու Թաա-
տիգ օլունմագտա տրր : Թէվատսիւթ իտէն տէվէթլէրին սիւրէ-
թը Թանդիմլլէյի Տէվէթը ալլլէ Թէմամը Թէմամընա գապուլ իթ-
մէմիշ տիր , վէ պու ճիհէթլէ մաթլուպ օլունան մագսէտ հասըլ
օլամամըշտրր : Տէվէթը Սմանիլլէ իւն Սուսիա տէվէթի պէյ-
նինտէ միւնագտ օլան ահտնամէլլէրին պիր կէօզտէն կէչիլիլմէսի
մաթլուպ օլունույօր , վէ տէօրթ պէօյիւք տէօվէթլէր պունա
րույի մուվաֆֆագաթ կէօսթէրմիշլէր կիպի կէօրիւնիւյօր :

— Վ արնատան կէլէն հաւատարսաթէ նաղարէն , Սումէլի օր-
տուսու միւշիլի Նօմէր փաշա , րուսի աղօսթոսուն երմի պէ-
չինձի կիւնիւ , իսթիհքեամաթը միւշահատէ իթմէք , վէ Սը-
սըր ասիլէրինին վիւրուտինտէ հաղըր պուլունմագ իւղըն Վ ար-
նայա կէլմիշ տիր :

— Վէլէն ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ Սուսիա տէվէթինի բօս-
թա վարօրու խօճա պէյտէն Ասիթանէյէ վաալ օլուպ , էրթէսի
կիւնիւ Սուսիա սէֆարէթի պաշ Թէրճիւմանը միւսիւ Արկի-

բօքու լօ պապը ալիկէ աղիմէ թ իտիւ պ, վիւքէլայը սալթանաթը
սէնիյէնին պաղըլարը իլէ միւքեալէմէ իլէմիշ տիր :

— Պիւթիւն Նուրթա ահալիսի վէ տէվէթլէրի, տէվէթը
(Սմանիէ իլէ Րուսիա տէվէթի մապէյնինտէ զուհուրա կէլէն
միւնազաանին հիւսնիւ սուլ՝ վէ թէսվիէսինէ քէմալը իգտամ
իլէ սայ վէ զայրէթ իթմէքտէ օլտուգլարը հալտէ, Նունանիս
թանըն ահալիսի տէվէթը ալիյէնին պու զայլէսինի վէ օրալարտա
պիր ազասկէր պրապտըղընը այնը Ֆրսաթ ատտ իտէրէք հինի
մուհարէպէտէ Րումէլի ահալիսինի այաղա գալարըմագ իւզըէ
պազը Ֆէսատալէր թէտպիրլէրէ թէշէպպիւս իտիւ պ, հիւտու
տա ոիւլահ վէ պազը հըրսըզ վէ տէրպէտէրլէր մագուլէլէրինի
թօպլատըգլարը իշիտիլմիշ տիր : Պու ճիւմէ Տէվէթը ալիյէնին
Նունանիլէր հագգընտա պու պապտէ սլան էֆէարընա թէ
պապը սալթանաթը սէնիյէտէն օլան Րումէլի ահալիսինին ագլ
իւ ֆիրասէթինէ, վէ տէվէթը ալիյէնին տըգգաթու ինթիմամը
նա նազարէն, պու միսիլիւ ֆէսատալէր սապուէն քէօբիւկի կի
պի հալայա ուշուպ, եալընըզ սէպէպ օլանլարըն սույի նէյէթ վէ
պէտիսահըգլարը մէյտանտա գալաճագ տըր :

— Իզմիրտէ Սարթէն Գօսթա նամ մաճարը վուգուաթըն
տան տօլայը Մեքիգան պէյլէք գօրվէթի իլէ Նէմշէ պէյլիք պը
րիք կէմիսինին պիրպիրինէ չաթըշաճաղը հալատիսի Մեքիգայա
վասլ օլուպ, աղիմ գիլ իւ գալ բէյտա օլմուշ, վէ հիւքիւմէ
թին էֆէարը տախի հէնուզ աղնաշըլամամը իսէ տէ ահալի
քէսֆիէթէն Գորվէթ գապտանընը իսթիսհապ իթմէքտէ պու
լունմուչտուր : Էօթէտէ Մաթթիա տէվէթի տախի պու խու
սուսուն իլանը հարպ տէրէճէսինտէ թուլթուպ օլ վէճհ իլէ
տէվէթլէրաէ իլանլար նէշը իթմիշ օլմաղլէ, պու մատտէնին
մէմուլինտէն զիտտէ ճէսամէթ քէսպ իտէճէյի աղնաշըլմըշտըր :

— Իշէնմէմիշ թօփրապլարը իլէ հարար իթմէք իշիւն իւզէ
րինտէ պուլունան չալըլարը իպթիտա աթէշէ վէրմէք աոթէթ օ
լուպ, պու տէֆա Պուրսա օլասընտա տախի խայըճա մահալ
պու վէճհ իլէ աթէշէ վէրիլիւպ մէմլէքէթին իւզէրինէ վաֆիր
տիւման պիւրիւմիւշ գալմաշ : անճագ պունտա քէտէր օլմու
յուպ Բէշիշ տաղը քէնարլարընտա օլան օրմանլար տախի հէր
նասը իսէ աթէշ ալըպ, պին սէնէլիք աղաճլար վէ կէմիյէ վէ
աիւշապ պինալէրէ յաղըմ օլան քէրէսթէլէր օն պէշ կիւնտէն պէ
րիւ եանըպ թէլէֆ օլտուգլարը աղիմ թէէսսիւֆ իտէճէք պիր
քէյֆիէթ տիր :

— Սըրըր ասկէրինտէն Հիւնքեար իսկէլէսինտէ պազը գա
լանը կէշէն աղօսթօսուն 28 ինճի ճիւմա իրթէսի կիւնիւ եինէ
վաբօր Ֆրգաթինլէրինէ իրքեապէն Սարնա ճանիպինէ կէօնտէ
րիլիշտիր :

ԹՒՎԱՐԻԻ

ՎԵՆԵՏԻԿ ՎԵ ՃԻՆԻՎԻԶ ԿԵՄԻՃԻԼԵՐԻ

ՎԼԻՔՐԻՍԹՈՓ ՔՕԼՕՄՊՈՒՆ

ԱՄԵՐԻՔԱՅԸ ՊՈՒԼՄԱՍԸ

() նշանով զի ասանք էլ զիսկի մեծապարսկան պահիկ :

44 .

ՔՕԼՕՄՊՈՒՆ տիկեր ընթերցելիստեն իննս քը 1 էոն նամ քիմնէ տախի պիր միւտտէթ Սպանեօլտ ատասը եապանիլէրի իլէ իւլֆէթ իտիւպ 1 ուգայի ատալարընտա պիր պունար վար քի , սուլունա տալըպ երգանանլար , թաղէլէնիւպ կէնճէլը , վէ քէս պը հայաթը ճէտիտ իտէր տէյիւ անլէրտէն իշիթմիշ օլտուղուն տան , պիր ուֆազ կէմլէ պինիւպ , պիրէր պիրէր պիւթիւն ատալարը արատը իտէ տէ , օ միւճիգէլի պունարը պուլամատը , վէ պուլամայաճաղը տախի տէրքեար իտի , նիչիւն քի ինսանը կէնճէլտէճէք պիր չարէ օլմատըղը տէլտիլի ագլիյէ վէ քիւթ պիլէ իլէ տախի իսպաթ օլմուշ հալաթտէն տիր , պու ճիւմիէ իօնս ար 1 իոնուն զահմէթի պօշա կիթմէյիւպ , տէնիգի քէշթ իւ կիւզար իթմէքտէ զայէթ միւնպիթ վէ չիմէնզար պիր գարայա թէսատիֆ իտիւպ իսմինի յըրիտա թէսմիլէ իլէտի , քի լիլէլէ մանասընա կէլիւր , անճազ պու միւֆէրրիհ արաղինին սէքէնէ իւ ահալիսի օլ մէրթէպէ եապանի վէ աղըն ատամլար ըտը քի , Սպանեօլարը քօվալայըպ գարայա չըգարթմատըլար վէ սճէլէթէն կէրի տէօնմէյէ մէճպուր օլտուլար , վէ շու գատար պիր ֆայիտա օլտու քի Պահաճ ատալարընա եազըն պէօլէ մէշհուր արաղի պուլունտուղունա Լըրօբարուլէրէ վազի օլարագ , իլէրիւտէ էլէ կէչիւրիպ օրատա տախի թէմէքքիւն իտէ պիլտիլէր :

1512—1517: Քօլօմպոս Լ'մերիգայը պուրտուգտան փէք ազ վագըթ սօղրա մալ վէ ալթուն թամահը իլէ խայլըճա Սպան եօլար Եւրոբատան Լ'մերիգա Լ'տալարընա կէլիւպ օրալարտա թէմէքքիւն իթտիլէր, վէ պաշանտը էօթէտէ պէրիւտէ ճէտիտ շէհիրլէր եարլմոյա, վէ պաշտա զիքր օլունան Բարիա էյալէ թի տախի շէնլէնիպ, Քօլօմպօսուն րէֆիքլէրինտէն Պալպօս նամ քիմէսնէ իտարէսինտէ մէշուր օլտու:

Պու Պալպօս Եւրոբատէն կէլէն գաբուսուզարըն իշինտէ էն կէօզիւ բէք վէ էն ճէսուր վէ գուվվէթլիւսի իտի, պուլուն տուղու մէմլէքէթի զէնկինլիյինի եապանիլէրին վասֆըրլա աղնատրդտա, հիշ պիր թէհլէքէ վէ մուխաթարա կէօզիւնէ կէօրիւնմէյէրէք, էթպասպընր ալըպ, վէ մէմլէքէթին իշ թէլ րաֆլարընա տալըպ, օրման, սու, թաշլըք ճիւմլէսինի պիր շէյ եէրինէ գօմայարագ ալթուն արամաղա տէվամ իտէրիտի պու ճիւմլէ շէքտիքլէրի զահմէթ վէ մէշագգաթա մուգասպիլ մէնֆաաթ վէ միւքեաֆաթէ նաիլ օլամայարագ անճագ պիրէր լիքիշէր ափուճ գում ալթունու փէյտա իտէպիլմիշ իտիլէր, օնու տա, եապանիլէր Սպանեօլարըն պիր շէքեար շէյ երինէ գօյտու զունու, վէ պիր շէքիմ ալթուն իշիւն պիրպիրինի պօղուպ տէօյ տիւքլէրինի կէօրէրէք, քէնտիլէքլէրինտէն կէթիրիպ վէրմիշլէր իտի:

Պիր կիւն Պալպօսանըն արգատաշարընտան պիր լիքի եարա մաղճասը մէյտանտու վէ ալէնէն պիրպիրի իլէ ճիւզէի պիր միգ տար ալթուն իշիւն շէքիշմէտէ, կէնճ Բազիքլէրտէն պիրի կէօ րիւպ, պու նէ աճայիպ շէյ տիր տէ պէօլէ պօշ պիր շէյ իշիւն գավկա նիզա իթմէք, թէրքը տիար իտիւպ ուզագ մէմլէքէթլէրէ կէլմէք նէ տէմէք տիր, էօլէ իսէ շու ուզագտան խայալ մայալ կէօրիւնէն տաղլարըն թէփէսինէ չըգըն օրատան պիր պէօլիւք տէնիզ կէօրիւնիւր, վէ օ տէնիպին քէնտըրընտա օլան մէմլէքէթլէրտէ օ գաբըշտըղընըզ մատէնտէն օ գատար չօգ վար տըքի քիմսէ իրթիքեապ իտիւպ եիւզիւնէ պիլէ պագմազ տէտի, վէ էլի իլէ տախի ուզագտա ճիւնուպ թէրաֆընտա օլան ուլու վէ եիւճէ տաղլարը կէօսթէրտի: Պալպօս եապանիլին լագըրտը սընա գուլագ վէրիպ, օ մէմլէքէթէ գաշ կիւնտէ կիտիլէ պիւ լիւր տէյի սիվալ իթտի, օ տախի ալթը կիւնէշտէ կիտիլէր տէյի ճէվապ վէրտի, (շիւնքի եապանիլէր, եիրմի տէօրթ սաաւ թէ պիր կիւնէշ տէրլէր իտի):

Պալպօս պու խապէրոէն մէմնուն օլուպ , եանընտա գալուն
րէֆիգլէրի իլէ օ թէրաֆլարա աղիմէթ իթմէյէ գարար վէրտի ,
վէ եապանիլէրոէն գլավուզ ալըպ , խուրճ վէ զախրէ վէ սայրը
աղըրլըղընը տտիսի անլէրէ եիւքլէթտի . չիւնքի օ վագթլար հէ-
նիւզ պարկիր հայվանաթը Ամերիգայա նէչը օլունմամըշտը ,
Պու եօլճուլուգտա Սպանեօլարըն չէքտիյի ճէվը իւ ճէֆայը
գալէմ իլէ թարիֆ իթմէք մուհալ գապիլինտէն տիր , պիւթիւն
եօլ չագմագ թաշընտան սիվրի վէ ուչուրում տաղլար , կէչիս
վէրմէզ գարաշլըգ օրմանլար իլէ մէմլու իտի , պաղը էօլէ պիր
ուչուրում կէլիլէր իտի քի կիրտապ միսիլիւ . կէօզ իլէ կէօ
րիւնմէզ իտի ալթը , պաղը եապանիլէր մուհասէրէ իտիւպ պու
նէվթարզ միսաֆիրլէրին իւզէրինէ եաղմուր կիպի օգ վէ թաշ
եալորըրլարը , էլ հասըլ , զահմէթ մէշագգաթ մուխաթաւ
րանըն հէր նէվինէ , վէ հէր տիւրլիւ մահրումիսէթէ թահամ
միւլ իտէրէք , իշլէրինտէն փէք ազքիշի թէլէֆ օլտու : Աիրմի
իւշ կիւն պիր տիւզիւյէ աթէշ կիպի կիւնէշ սապահտան ախշու
մատագ պաշլորընտա , աճ սուսուզ , եապանի ֆիլիզլէր վէ մէ-
վէլէրի էմէրէք , օլ մէրթէպէյէ կէլիլէր քի , Պալպօս քէնտիսի
պիլէ իւմիտի գաթ իտիւպ , քէնտիլէրինի թէլէֆ իթմէք իշիւն ,
գլավուզլարը տէքք իտիւպ , պէօլէ մուխաթարալը մահալլէրէ
կէթիրմէսինլէր տէյիւ վէսվէսէ իթմէյէ պաշլաուր : Պու հալտէ
իքէն եապանինին պիրիսի կէլիպ շու թէփէյէ չըգտըգլայըն տէ-
նիպ կէօրիւնէճէք տէյիւ միւժտէ վէրտի իսէ եէնի պաշտան
ճէսարէթ կէլիւպ , Պալպօս ճիւմէտէն էվլէլ սէյիրթտի վէ
իւքին թէփէյէ քէնտի չըգըպ , վէ պիրտէն պիրէ վասի վէ պէր-
րագ պիր տէնիզի այաղընըն ալթընտա կէօրտիւքլէյին հայրան
օլուպ գալոր : Իլա տաղըն էթէյինտէ օլան վասի արաղի
վէ չիմէնղար օվալէրի կէօրտիւքտէ , իֆրաթ մէրթէպէ մէս-
րուր օլուպ , հէմէն եէրէ սէճտէ իլէ շագգ թալա հաղընթ-
լէրինէ իճրայը չիւքրանիլէթ իլէտի :

Իշթէ պու վէճհիլէ Քօլօմպոսուն իսթիլսրաճը վիճիւտ պու-
լուպ , ճիւնուպ տէնիզի տախի քէշֆ օլունտու , վէ Պալպօսանըն
րէֆիգլէրի օ էյալէթլէրտէ աղիմ վարիէթ վէ ալթուն սահիպի
օլուպ , Սպանիա տէվլէթինէ տախի քիւլլիւնթիւ խաղինէ
կէօնտէրիտի իսէ տէ , Քօլօմպոսա վագի օլան նամքէօրլուգ
պուլնուն հագգընտա տախի ճարի օլարագ , իւշ պէշ սէնէ սօղրա

աղբ օրուս խառմի մարիֆէթիլէ քէլէսի տախի գաթ օրուհաու ,
47 .

1517—1520 . Սպանեօլար և էնի տիւնեայը էլէ կէթիրտիքտէ
պուճաւ ճէսարէթ վէ չէճաէթ իպրազ իլէտիքլէրի հայտէ
մէմէքէթլէրիի պատու չիւնէտիքլէրի պիչարէ եապանիլէր հագ-
գընտա տախի պիրազ մէրհամէթլիւ վէ ինսանիէթլիւճէ տալ-
րանմալարը ֆարզ իքէն , վէ պու զայիֆ վէ գօրգագ քիմսէլէրէ
մէթանէթ վէրիւս , պիր ալլահ , վէ տօղրու տինի , վէ ինճիլի
չէրիֆ նասիհաթլէրիի գալլէն վէ ֆիլիէն անլէրէ իպրազ իթմէք
ճաիզ իքէն , անլէրին գուտրէթսիզ վէ թագէթսիզ իյինի այնի
ֆրսաթ աոտ իտէրէք ինսան օլտուգլարընը պիլէ խաթրա կէ-
թիրմէյէրէք անլէրի հայվան եէրինէ գուլլանրս , աղբորալար .
աղբը եիւքլէր եիւքլէթմէյէ , վէ զօր վէ չէթին իչլէրէ գուլլան
մաղա պաշտարար . զալալլար պու միսիլիւ զահմէթլէրէ
տալա ալլազ օլմատրգլարընտան էքսէրիա եիւք ալթընտա էզի-
լիս թէլէֆ օլուրլարըտը . գարըլարը զայիֆ վէ նաղիք օլտուգ-
լարը հայտէ , պու ինսաֆարզ Սպանեօլարտան էլլէրի իլէ թօփ-
րագ գաղմաղա , վէ աղբը գաղմալար վէ սապանլար գուլլան
մաղա մէճպուր օլտուլար : Պատէհու վաֆիր ալթուճ մատէն
լէրի տախի զուհուրա կէտիքտէ , թամաի վէ զալիմ Սպանեօլ-
լար պիր բարչա ալթուճ իչլէն եիւզլէրճէ գուլլաճ տէրինէ գա-
տար գաղտըրս , եապանիլէրի եօրար , վէ կէօզլէրի տօյմագ
պիլմէզ իտի , էլլէրինտէ եա գըրպաճ , եա տիքէնի գամը , ան-
լէր իլէ վուրարագ պիչարէլէրի իչլէտիլէր իտի : Չալալլար
պիլլէրճէ թէլէֆ օլուս էքսէրիա գաղտըրլարը մատէնլէրէ , վէ
անընլարընը թէրի իլէ ըսլաթտըգլարը թօփրագլարա կէօմիւ-
լիւրէր իտի : Եւրօբալուլար իփթիտատէ ալթուճ թամալ իլէ
պու կէօնա զալիլիքլէրէ միւթէճասիր օլուս , իլէրիւտէ քէնաի-
լէրինէ ախագ իտէրէք օլ մէրթէպէ իսլանէթէ վասլ օլտուլար
քի , պիր կիւն Սպանեօլուճ պիրի ալտա զաղարընա վէրէճէք
պիր շէյ պուլամատըրընտան , եապանը գարընըն գուճաղընտան
թըֆլ չօճուլուճու չէքիս քէլպին էօնիւնէ աթմը , վէ օլ վէճհ
իլէ գարընըն տօյուրթմուճ օլտուլու իտպաթլու տըր : Պու մի-
սիլիւ մուամէլաթ ինսանը հայվանտան պէթէր էտնա իթտիկի
աչիքեար իսէ տէ , պու հարէքէթլէրէ ճիւրաթ իտէն քիմսէլէ-
րին իսիսթիյանը տէմէլէրի վէ ինճիլտէն պահս իթմէլէրի իֆ-
րաթ մէրթէպէ թաաճիւսէ շայան պիր քէյֆիէթ տիր : Պուճա

Սպաննօլտարտան եալընըդ Պարլէնթի լալ Գալ նամ՝ պիր րոհիպ ,
ինսանիլէթի ունուծմայարագ իրայը միւտտէթ Մեքիգատա
վաղ վէ նասիհէթ , վէ Սպանեայա ավտէթ իտիւպ եապանիլէրէ
օլան զուլմու տէվլէթէ իֆատէ պիրլէ ֆէրմանլէր թահալ իլէ
եինէ Մեքիգայա ավտէթ իթմիշ իսէ տէ , պիր սէմէրէ հասըլ
օլտմայարագ եալընըդ ինսանիլէթ պօրճունու էտա իթմիշ օլ-
տու , վէ քէնտիսի մանասթըրա չէքիլէրէք փիր իհթիյար ախրէ-
թէ բիւիլէթ իյլէտի : Վլէրիւտէ եապանիլէրէ մուպլէնէթ իթմէք
իւզրէ թիւճարլար Մեքիգատան տաիի պիլիլէրճէ արապ քէօլէ-
լէր Մեքիգայա կէչիլիւպ , անկէրի ֆահիշ պահալէր իլէ սա-
թըպ , չալըշտըրտըլար իսէ տէ եէրլիլէր զուլմուտն գուրթուլա-
մայարագ , Բօլոմպուս եէնի տիւնեայը պուլտուգտան պիր ալ-
վալթ սօղըա , ատալարտա պիր տանէ պիլէ եապանի գալմայըպ
ճիւմլէսի թէլէֆ օլտուլար : վէ պու արապ ախզուլիթաղը ասը-
րմըղա կէլինճէյէտէք պագի օլտու , օլ գատարատագ քի , Մե-
քիգա ահալիսիին իւշտէ պիրի արապ գալմիւնտէն օլտուլու
ճօղլուֆիալէրտէ մուհարրէր տիր :

48 .

Քէղալէք 1517-1520 . Պալպօանըն պէր վէճը պալա ճու-
նուպ տէնիլլինի քէշֆ իթտիլի էսնատէ , եէնի տիւնեանըն Վու-
պա թէրաֆընտա Վէլտագուէզ նամ՝ պիր Սպաննօլու հաքիմ՝
վար ըտը , պու Վէլտագուէզ տաիի գարուսուզ ագրանլարը մի-
տիլլիւ , զտտտար , թամաի , վէ միւթէքէպպիր պիր քիմանէ իսէ
տէ , անլէր կիպի ճէսարէթ վէ չէճաէթի տէ օլմայուպ մէմլէ-
քէթիւտէն տըշարը չըգմամըշտը : Իմաի քէնտիսի օթուրուպ ,
էթրաֆու էքնաֆը արամագ իւզրէ գարը սէվահիլէ պիր գաչ
ուֆագ կէմի կէօնտէրմիշ իտի : Պուլար Լուգալթան թապիր
օլունան էյալէթին պիր թէրաֆընտ չըգալըգտա , ախէր ատա-
լարտա թէսատիֆ իթտիլլէրի սէֆիլ վէ չըպլագ եապանիլէրէ
պէտէլ , գար կիպի պէյալ բամուգ պէվիւտէն էլպիսէլէր կիլին-
միշ եապանիլէրէ թէսատիֆ իթտիքտէ չաշըրըպ հայրան օլտու-
լար , վէ եանլարընա եագլաշմագ իսթէտիքտէ , պու եէնի եա-
պանիլէր պիրիլիւպ , մըգըպ , օգ , վէ թաշ իլէ գարը կէլիպ ,
տէնիլլէ գատար գօլալատըլար , վէ օլ վէճիլէ կէմիլէրինէ պի-
նիւպ գաշմայա մէճպուր օլտուլար : Պու ճիհէթլէ պիր իշ պա-
շա չըգարամատըլար իսէ տէ , զահմէթլէրի պօշա կիթմէյիւպ ,
էլլէրինէ տիւշէն պիր իքի հէսիրին թարիֆի իւզրէ , Լուգա-

Թոնա եագրն պիր պէջիւք հիւքիւմէթ, վէ ճէոյմ վէ մարտար շէհրէր, վէ սայրթ Թամա տալէթ իտիճի էմլաք վէ մահապէր պուրլւնտուղունա վագրֆ օլտուլար: Վէ պուրնու իշիտիր իշիթ մէզ աճէլէթէն ալտէթ իտիւպ քէյֆիէթի սահիպլէրի օլան Վէ լասգուէզէ իսպէր վերմէյէ շիթապ իլլէտիլէր: Վէ լասգուէզ պու իսայրլը հալտոտիսի սլըր ալմազ, եանի քէնտի եագրնընտա օանէտէք քիմնէնի կէօրմէտի վէ պիլմէտի պիր մէմլէքէթ վէ մալ վէ էմլապ պուրլւնտուղունու իշիտիր իշիթմէզ, Թամա ընր գանարլաճադ իսպնէ տէրեալը պուրմուշ կիպի իֆրաթ մէսրուրիէթէ միւսթաշրապ օլուպ, հէման օլ հէվալի տաիք զապթ իւ Թէսիտիլնէ կէշիրիւպ, տլթուէն վէ կիւմիւշ Թօփլա մաղա միւրտա իլլէտի անճապ պալտա Թարիֆ իթտիլիմիզ վէճհ իլէ, քէնտիսի զայէթ Թէնպէլ վէ աղըր վիճուտ օլտուղունաան, մայէթիմնէ օլան աղէրի զապլթմնընտան պիրիսի կէօղիւնէ քէստիրտի քի տիլալէրլէք վէ գահրամանլըզ վիճուհիլլէ ճիւմլէ ագրան վէ էմապլնէ ֆաիգ իտի:

49.

Պու ()ֆիշիալըն իսմի Ֆերնանտօ Վօրթէս օլուպ, միւթէ պէր ֆագաթ օրթա հալլի պիր ֆամիլէտտան բոր, վէ Մմերի գայա կէլմէսինի սէպէպի, կէրէք ալթուէն վէ կիւմիւշ Թէրա քիւմ իթմէք վէ կէրէք պիր շէճաէթ վէ մէրտլէրլէ քէսպը շէրէֆ վէ իւնիան իթմէք իտի: Վէ քէնտիսի զայէթ ճէսուր վէ պէտէնի գալի վէ գալլի սաիթ պիր քիմնէ իսէտէ, հէնուզ քէնտիսի ալլմէ կէօսթէրէճէք պիր վէսիլէ պուլամամըշըտը: Վէ պու ճիհէթլէ հալթա շան իւ շէրէֆլէ եանլապ ԹուԹուշտուղու էսնատէ, պիր մըզտար տակէրլէ պուրնճա վարիլէթ վէ սիմիւ գէր մէքի անը օլան սարաղիյի ճէտիտէյի զապթ իւ Թէսիտի իթմէսինի Վէ լասգուէզ քէնտիսինէ Թէքլիֆ իթտիքաէ, կէօղիւնէ հիշ պիր միւշքիլաթ վէ միհնէթ իւ մէշագգաթ կէօրիւնմէյիւպ, հալթա ճանընա միմնէթ տիւ շէրէք գապուլ իլլէտի, վէ վագտա պու մու իսթարալու մասլահաթըն ճէսամէթինէ նաղարէն Վէ լասգուէզ ըն թէտարիք իթտիք գուվիլէի հարպիլէ մահալըզ պիր շէյ իտի եանի ալթը եիւզնէֆէր փիտաէ վէ օն սէքիլ նէֆէր ալթը վէ պիր իքի ուֆագ նագլիէ կէմիսիտէն իպարէթ իտի: Վաքին Վօրթէսին գուվիլէի գալլիլնէ գօրգու Թէյսիլի մուհալ գապիլիսնէն օլ մաղէ, ալա ֆիթուր իթմէյուպ, վարընր եօղունու մէզաւտէ վէրիւպ սալթոր վէ հասր օլան ագճէ իլէ պիր Սպանիօլ ճէնէ:

րալընա մինասիպ տայրէ վէ թէ՛ ճէմիւ լաթ թէ՛ տարիք իյլէ տիր-
տէն ոօղրա , ֆաղա գալանը մայեթինտէ օլան ասկէրէ պէր
վէ ճհը ամիյէ թագսիմ վէ թէ՛ վլի իտիւպ , իպթիտատէ գըլու-
պը ամմէյի քէնտինէ ճէլպ իյլէտի : Վէ լապուէզ մայեթինտէ
օլան պիր օֆիշիալըն ազ վազթ զարֆընտա պու մէրթէպէ շաղ-
շաղա փէյտա իթմէսինի կէ օրիւպ , չէքէ մէյէրէք գըպանմոյա
պաշատը իսէ տէ , աօքէր Քօրթէսին էլինտէ օլտու զուճտան
սէս չըգարամայուպ սալըվէրմէյէ մէճպուր օլտու : Պու անէտէք
Սպանեօլար հէր նէ մէմլէքէթ զապթ իթտիլէր իսէ տէ քէնտի-
լէրի չօգըւք , վէ մէմլէքէթ սահիպլէրի ու ֆազ թէ՛ ֆէք գապի-
լէլէր օլուպ , պէօյլէ պիր ճէսիմ հիւքիւմէթլէ վէ պու գատար
ազ տպէր իլէ հէնուզ պիր քիմնէ ուղրաշմամը ըրը :

Հէր նէ հալ իսէ Քօրթէս գալպի գուվէթլէ եօլա չըգըպ
պաթթը տաթի քէնտիսինէ եապլէր օլմաղ իլէ , իլք րասու կէլաթ-
յի եապանիլէրին իշինտէ Վիուիլար նամ պիր Սպանեօլը թէտա-
տիֆ իթտի քի , սէքիզ սէնէտէն պէրի Վուգաթան եապանիլէ-
րինին էլինէ եէսիր տիւշիւպ , քէմալը սէֆալէթլէ եօմր կէշիւ-
րիլ վէ անլէրին լիսանընը թէքմիլէն թահսիլ իյլէմիշ իտի : Քօր-
թէս պու Սպանեօլու եապանիլէրին էլինտէն գուրթարըպ , մէմ-
լէքէթին իսմիւ ահվալինի սիվալ իյլէտի իսէ Սէքսիօ իսմինտէ
պիր ճէսիմ վէ վասի հիւքիւմէթ օլտու զուճու , վէ Սօվէշուճա
նամ պիր ճէսուր վէ եապուզ Սէլք իտարէսինտէ պուլունտու-
ղունու , վէ ճիվարտէ պուլունան քէաֆէի գապիլէլէրին տնա
պիլաթ իթտիլինի , վէ մէշուր ալթուն վէ կիւմիւշ մատէնլէրի
վէ տէրունի մէմլէքէթտէ հատարզ հիտապըզ մալ վէ մէլալ
պուլունտուղունու մէրսում Վիուիլար թարիֆ իյլէտի : Քօր-
թէս վէ րէֆլէրի պունճա վարիէթ սէտտարնը իշիթտիլէյին
հէր իսէվֆիւ ինթիրազը պէր թէրաֆ իսէրէք , հէման եօլա
րէվան օլուպ չըթապ իյլէտիլէր :

50 .

Քօրթէս Սէքսիօ իւլքեատընա վասլ օլուպ գարայա չըգար
չըգմազ իլք իշի պիր քիւշիւք քէօ եաբըպ , իսմինէ Վէրա Սրու-
(սահիհ խաչ) թէսմիյէ իյլէտի , իպթիտատէ պազը միւրայիլէր
խաչ իսմիլէ Վմերիգայը ալթ իւսթ իթմիշ օլտուգըրընտան
անլէրտէն ֆէրզ օլունմազ իւզըէ Քօրթէս պու իսմի թէնտիպ
իյլէտի . իմտի օրատա թէմլէքիւն իտիւպ , պաշատըլար զապթ
իսէճէքլէրի մէմլէքէթ միւթալիգ թէտարիքեաթը թէրթիպ

իթմէյէ , անճազ պիր չէյէ եւ վուրմազտան է վկէլ , Քօրթէս տու
կերինէ էօրմէք վէ եսիսօտ ֆէթհ իթմէքտէն պաշգա իւմիա պը-
րագ մամուգ իշիւն , քէնտիլէրինի կէթիրէն կէմիլէրին քեաֆֆէ-
սինի աթէչէ վէրիպ , Սպանիա գրալընա խապէր կէօթիւրմէք
իւզրէ եսպընըզ պիր գըլթասընը թէվգիֆ իյլէտի : Քօրթէսին
տսկէրի , ճէնէրալլէրինէ իֆրաթ մէրթէպէ գալպի գուվկէթ
իթմիշ օլտուգլարընտան , պու վէճհ իլէ Նւրոբա իլէ գաթը ա-
լադա իթմէլէրինի կէօրաիւքտէ ասլա ֆիթուր կէթիրմէտիլէր :

Պու հսնատէ Սպանեօլլարըն վերիւտի Մէքսիգօ իւլքեա
սրնտա տույուլուպ , պերապէրլէրինճէ շիմչէք վէ երտարըմ կէգ
տիրէն , վէ տէօրթ այագլը աթէչի հայվանլարա պինիպ գուշ կի-
պի ուշան էճնէպիլէր էյալթթլէրինի պամըչլար տէյի եապանի-
լէր պէնիստէ հապատիս նէչը օլունտու . պու պէօն վէ աճմագ
եապանիլէր օ անէ կէլինճէյէտէք ասլա աթ կէօրմէմիշ օլտուգ-
լարընտան պու հայվանըն ահպալինէ պիր տիւրլիւ ագըլ էրտի-
րէմէտիլէր , հաթտա այագլարընը եէրէ վուրուպ քիշնէտիլլէ-
րինի տաիի իշիթտիքտէ , ինսան էթի իսթէյօր գըլաս իտէրլէր
իտի , զիրա պու եապանիլէր , երանա գաբլանա , վէ սայըր երը-
թըճը վէ գէհրլիւ հայվանաթա թափար օլտուգլարընտան ան-
լարա էսկիտէն պերու ինսան էթի գուրպան իթտիլլէրի միսիլ-
լիւ , պունլարատա ինսան էթի մագպուլա կէչէճէք գըլաս ի-
տէրլէր իտի . իմտի գարապինալը օլարագ աթա պինմիշ օլտն
Սպանեօլլարը , վէ արգալլէրինտէն չէքտիլլէրի թօփլարը , վէ
էօրֆիւլիւ սէտալլէրինի կէօրիւպ իշիթտիքտէ , եապանիլէրին
կիրիֆթար օլտուգլարը գօրգու վէ տէհչէթ թարիֆէ կէլէմէզ .
իմտի եագընտա օլտն գապիլլէր Սպանեօլլարը պիր սօլուգտա
եուտուպ թէլէֆ էտէպիլլըքէն , գօրգուլարընտան ճիւմլէսի
Քօրթէսէ թէսլիմ օլտուլար : Քօրթէս տաիի ագիլանէ տավ-
րանուպ , պունլարը պիր վէճհ իլէ իւրքիւտմէյէրէք գալպլէրինի
ճէլպ իթտի , վէ պունլարըն էլի իլէ վաֆիր զատ վէ զաիիրէ
թէտարիք իթտիքտէն մաստա , չիւնքի Սոնթէչուամա մէլիք պուն-
լարա քիւլլի զատը իթմէքտէ , վէ Մէքսիգօ պութիսանէլլէրինտէ
գուրպան իթմէք իւզրէ հէր սէնէ վաֆիր կէնճ գըզ վէ երքէք
էվաալլէրինի եէսիր ալմագտա օլտուգուլտան , Սոնթէչուամա
տէն վէլէհ կէթիրմիշ օլմալլէրի իլէ , Քօրթէս պունու այնի
ֆրսաթ ատտ իտիւպ , պերապէրինճէ Մէքսիգօյու վուրմազա
տալթէթ իյլէտի վէ անլէր տաիի րազի օլտուլար :

Իճնէ պիւլէրին Մէքսիգոյա կելէրէք սերայրնր զկարէթ էտէ-
 ճէքլէրի Սօնթէշուամա Մէլքէ խապէր վերլաթիտէ . հէր նէ
 գատար քիւլիէթիւ մուսթահֆուզ ապքերի էթրաֆրնտա
 մէվճուտ իսէ տէ , իշիտիր իշիթմէզ ազիմ տէհէթ իւ էնտիշէ-
 յէ կիրիֆթար օլտու : Պիր տէ պու գօրգուգ ճէմիէթին իշինտէ
 տիրար էճնէպիտէն պիր գալմ կելիպ Մէքսիգօ հիւքիւմէթինի
 զապթ իտէճէք տէյիւ չօգտան պերու պիր արաճիֆ ճէվէլան
 իտէր իտի . շիմտի տէ պու խաթըրա կելիպ , Մէլք վէ Մէմլուք
 ճիւմլէսի գօրգուպ թիթիրէմէյէ պաշլատըրար , վէ տէրագապ
 ապքեր թօփլայրպ Սպաննեօլարա գարշը կիտէճէք եէրտէ , Սօն
 թէշուամա սերայր խատէմէլէրինտէն իքի կէնճ գապիք Քօրթէսէ
 կէօնտէրիւպ , պուլունտուգլարը եէրտէն իլէրիւ կէլմէմսինի
 նիազ իլէտի . վէ Սպաննեօլարա տօսթ օլտուղունու ֆիիլէն
 տախի իսպաթ իթմէք իշիւն կէօնտէրտիկի էլլիլէր Սպաննեօլ-
 արա թագսիմ օլունմագ իւզլէ պիր թագըմ աղըր հէտիյէլէր
 տախի իլավէ իլլէտի , պունլար պաշլըճա գար քիպի պէյազ վէ
 իփէք աթլաս կիպի փարլագ բամպուք պէզլէրի , վէ րէնկեամիզ
 գուշ թիւյլէրի իլէ նագշ օլմուշ րէսմ վէ սիւրէթլէր , եանի ,
 չիլէք աղաճ վէ հայվանաթ վէ ինսան սիւրէթլէրի , ալթունտան
 եաբմա կէրտանլըգ , վէ պիլէզլէք վէ խալգա վէ ստիր պու մի-
 սիլիւ թէզեինաթ , վէ պունլարըն ճիւմլէսինտէն զկատէ Րօ-
 պաննեօլարը միւթէհայիր իտէն , պիրի ալթուն վէ պիրի կիւ-
 միւշ իքի քէպիր սինիլէր քի , եապանիլէր ինտինտէ կիւնէշ վէ
 այ ալամէթլէրի իտի . քէզալք միւճէվհէրաթ , վէ ինճիւ , վէ
 գումալթունու իլէ տօլու գու թուլարտան միւրէթթէպիտի : Միւ
 ճագ Սօնթէշուամա իմբէրաթորուն պու աղըր հէտիյէլէրի , Սպան-
 նեօլարը մէմսուն իտէճէք եէրտէ տահա զիատէ տօյմազ թամահ-
 արըրնր արթըրտը . վէ օլ տէրէճէյէ կելտի քի , Քօրթէս ապքե-
 րինին էշք իւ հավէսինի մէն իտէմէյէրէք տէր ագապ Մէքսիգօ
 յա ազիմէթ իլլէտի , վէ գուտրէթիւ հաշմէթիւ պիր գրալ
 թէրաֆրնտան կելիպ , սերայրնր զիարէթ իտէճէք օլտուղունու
 էվիլլէլէ խապէր վէրտիրտի : Մէլք պու խապէրի ալըր ալմազ ,
 էճնէպիլլէրին պու մէրթէպէ իտտաա վէ ճէտարէթինէ վէ էմրի-
 նէ գարշը , վէ պայաղըճա ճէպրէն սերայրնա կելմէք սէվտալէ-
 րինէ խըրսլանըպ բիւր աթէշ օլտու վէ զօրու զօր իլէ տէֆ ի-
 տէճէք եէրտէ , հէտիյէլէր կէօնտէրիպ նիաղար իթմէլէրինէ ա-

չբրբ փիւշման օլտու : Քօրթէսին ապէրի տախի տէրունու մէմ
լէքէթան իլէրի վարտըգճա մամուրիէթ վէ մէթանէթինի միւ-
շահատէ խոխւպ , նէ աղիմ մուխաթարատա պուլունտուգլարը-
նը խորաք իթմէյէ պաշլատըլար : () անէտէք էօթէլէրտէ կէօր-
տիւքլէրի ալշապ վէ գարանլըպ օպալար եէրինէ , հէր մէնզիլտէ
մէթին վէ մամուր շէհրլէր , սու քէմէրլէրի , սէրայլար , պուլ-
խանէլէր , վէ իրի վէ պաթալ թաշարտան եաբըլմըշ միւհքէմ
պինտըլար զուհուր իթմէտէ օլտու : Պու պուլթիանէլէրտէն շիմ
տիյէտէք տախի երգըլմամըշ գալմըշք փէք չօպ վար տըր , վէ
Սէքսիգօլուլար պուլնլարա թէօգալլէ թէսմիէ իթմիշտիլլէր , վէ
շէքլ վէ հիէթ վէ թարպլէրի Սըսըլըն էհրամլէրինէ (ֆիրաուէն
թէփէլէրինի) անտըլըր շէյլէր տիր : Եւրոքալուլար եէնի տիւն
եա ահալխինի զայէթ գապա վէ հայվանա պէնզէր կիպի թուլ-
մուշ օլտուգլարընտան կէլիպ կէշտիլլէրի մէմլէքէթլէրտէ պազը
կիւնէշ սաաթը միսիլլիւ մարիֆէթլիւ շէյլէր կէօրաիւքտէ , պու-
գալմըն օ պիր եապանիլլէրէ պէնզէմէզ , վէ պուլնլարըն օլտուգ-
ճա ինճէլմիշ վէ հիւնէրլի օլտուգլարընը բանա ֆէհմ իտէրէք ,
էօյլէ պիր գաշ եիւզ քիշի իլէ պիր պէօյիւք վէ մէմուր հիւքիւ-
մէթ տախիլինտէ պուլլունտուգլարընտան իֆրաթ գօրգմայա
պաշլատըլար :

52 .

Սպանեօլարըն սիւահլարընըն փարըլթըսընը վէ աթլարընըն
քիշնէմէսինի պիշարէ Սէքսիգօլուլար կէօրիւպ իշիթաիքտէ , նէ
օլտուգլարընա պիր տիւրլիւ մանա վէրէմէյէրէք , հէտիլլէր ի-
լէ թագըմ թագըմ կէլիպ պապլարընա գաբանըլար ըտը , վէ
քէլամլարը տախի շու կէօնա իտի . « Եյէր ինթիգամ ալըճը զա-
լիմ ալահլարտան իտէնիզ , իշթէ գանլարընը իշիւպ զազապընը
զը թէսիին իթմէք իշիւն , սիզլէրէ ինսան գուրպանլարը կէթիր-
տիք . եօգ տահա հալիմ վէ հազիմ ալահլարտան իտէնիզ սիզլէ-
րէ պահարաթ վէ թիւյ վէ շիշէք կէթիրտիք , եօգ էյէր ինսան
ճինսինտէն իտէնիզ , իշթէ գարնընըլը տօյուրմանըլ իշիւն էն
ալա էթ վէ մէյլլէլլէրիմիզի հուզուրունուզա կէթիրմիշիզ ո տէր-
լէր իտի քի Էկուլլար թէրճիւմէ իթաիքտէ , պիւլթիւն պիր
միլլէթին քէնտիլլէրինէ պու վէճհ իլէ խաքիփայ օլտուգլարընը
կէօրաիւքտէ , Սպանեօլար քէյֆլէնիպ պուրունլարընըն ալթըն-
տան կիւլէրլէր իտի : Իշթէ պու վէճհ իլէ իզէթ վէ իգրամէ մա-
լիք օլարապ Քօրթէս վէ արգաստաշարը չէնտ կիւն զարֆընտա

Մէքսիգօ շէհրինէ վասըլ օլուպ , պէլտէյի կէօրտիւքտէ ճիւմէ-
սի հայրան օլուպ շաշքորուար գալտուար :

Իշպու Մէքսիգօ պէլտէսի զայէթ ճէսիմ պիր վասի կէօլ իւ-
զէրինէ պինա օլունմուշ օլուպ , տէրունի մէմլէքէթէ տուխուլ
իթմէք իշիւն ֆագաթ պիր գաշ մահալտէն տար վէ եիւքսէք վէ
եանեանա պիր իքի առամ սըզար սըղմազ գալտըրըմլար վարըտը .
կէօլէ նազիր օլան տէփէլէրտէն շէհրին իւզէրինէ պագըլտըլը
տէփէլէրի եալտըլը գուլէլէրի , վէ չաթըլարը ալթուն վարագ
տէօլէլի ճէսիմ վէ միւթէառտիտ սերայլարըն փարըլտըր կիւ-
նէշին չալգընա տիւշտիւքճէ կէօլէրի գամաշտըրըր րոր . հա-
սըլը եէնի սիւնեայա այագ պասալը Սպանեօլար հիշ պիր թէ-
րաֆտա պու մագուլէ պիր շէյ միւշահէտէ իթմէմիշ օլտուլա-
րընտան , քէնաիլէրինի պիրտէն պիրէ փէրի մասալարընտա նագլ
օլունան խայալի մէմլէքէթլէրէ վասլ օլմուշ գըլաս իթտիլէր :
Հէր նէ իսէ Սպանեօլար շէհրէ եագլաշըր եագլաշմազ Սօն-
թէշումա Սէլէք սերայը խատէմէլէրինի վէ տայրէսի միւթէպէ-
րանընը արգասընա ալարագ Քօրթէսի գարշըլամայա կէլտի :

Սէլէք , չպու Եւրոքալուլարտան քէնաիսինին վէ ահալիսինին
պաշընա կէլէճէլինի էվլէլտէն աղնամը կիպի զայէթ մահտուն
վէ միւքէատէր իտի : Քէնտիսի պիր ալթուն թահթ իւզէրինէ
օթուրմուշ օլուպ , էլպիսէլէրինէ միւճէվէր վէ ինճիւ տիզիւ
միշ տէօրթ նէֆէր կէնճ գազիք օմուզարընտա թաշըլար րոր :
Իթրաֆընտա օլան րիճալ վէ աքէրին էլինտէ ուզուն վէ ու-
ճու սիվրի աղաճ մըզըագլար , պալըգ քէմյի վէ եախօտ չագ-
մագ թաշը պաղլանմըշ սիվրի օգլարտան պաշգա սիլահ եօղու-
տու , չիւնքի պու Մէքսիգօլուլար տախի սայիր եէնի տիւնեա
ահալիսի միսիլիւ , տէմիր գուլանմայը ասլա ագըլ էտէմէմիշ
իտիլէր : Սօնթէշումա թահթտան , վէ Քօրթէս տախի Սէլէքէ
րայէթ օլմագ իշիւն պիլ իճապ աթտան էնիպ պիրպիրլէրինի
գարշըլտուլար : Սօնթէշումա պէրապէր կէթիրտիի րէսամլա-
րա տէր ագապ Սպանեօլարըն էնտամ վէ սիլահ վէ թօփլարընը
վէ աթլարընը պէյագ բամպուք պէզլէրի իւզէրինէ րէսմ իթմէ-
լէրինի էմր իլլէտի , վէ պու մարիֆէթլիւ եապանիլէր հէմ զա-
յէթ չապուգ վէ հէմ զայէթ թըպգը օլարագ էջլէ պիր կիւ-
զէլ րէսմ իթտիլէր քի , էլլէրինտէ գուլանտըլարը գապա ա-
լաթլարտան ասլա էջլէ շէյ մէմուլ օլամատըլընտան Սպանեօլ-
լար իֆրաթ մէրթէպէ թաճիւպէ կիրիֆթար օլուպ , միւթէ-
հայիր գալտուար :

Իլլի-դէ Գէվմ օլունմա :